

**ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

«Затверджую»

Директор Інституту соціальної та
політичної психології НАПН України
канд. психол. н.

_____ М.М.Слюсаревський

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ
ФІЛОСОФІЇ**

в аспірантурі Інституту соціальної та політичної психології НАПН України
зі спеціальності **053 «Психологія»**
(освітньо-наукова програма рекомендована до впровадження Вченою радою
Інституту соціальної та політичної психології НАПН України
протокол № 7/16 від 26 травня 2016 року)

Галузь науки – 05 « Соціальні та поведінкові науки»

Обсяг програми – 240 кредитів ЕКТС

Термін навчання – 4 роки

Форма навчання – денна/заочна

1. Вступ

Відповідно до ст.1 «Основні терміни та їх визначення» Закону України «Про вищу освіту» освітньо-наукова програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Освітньо-наукова програма використовується під час:

- ліцензуванні та акредитації освітньої програми, інспектуванні освітньої діяльності за спеціальністю;
- розроблення навчального плану, програм навчальних дисциплін і практик;
- розроблення засобів діагностики якості вищої освіти.

2. Нормативні посилання

- Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження національної рамки кваліфікацій»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.15 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;
- Постанова КМУ від від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти»;
- Класифікація видів економічної діяльності : ДК 009:2010. – На заміну ДК 009:2005 ; Чинний від 2012-01-01. – (Національний класифікатор України);
- Класифікатор професій : ДК 003:2010. – На заміну ДК 003:2005 ; Чинний від 2010-11-01. – (Національний класифікатор України);
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К. : Ленвіт, 2006. – 35 с. ISBN 966-7043-96-7;
- Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с. ISBN 978-966-2432-22-0.

3. Загальна характеристика (спрямованість, профіль) освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності 053 “Психологія”

Ця освітньо-наукова програма (ОНП) підготовки докторів філософії поширюється в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України.

Фахівець рівня *доктор філософії*
зі спеціальності *053 – «Психологія»*
напряму підготовки *05 – соціальні та поведінкові науки*
освітнього рівня: *III (освітньо-науковий) рівень вищої освіти*
кваліфікації: *науковий співробітник-консультант (психологія); асистент (викладач вищих навчальних закладів)*
з узагальненим об'єктом діяльності: *вища освіта.*
з нормативним терміном навчання (денна форма): *чотири роки*

Ця програма встановлює:

– нормативний зміст навчання в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України, обсяг та рівень засвоєння у процесі підготовки відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики доктор філософії зі спеціальності «Психологія»;

- перелік навчальних дисциплін підготовки докторів філософії;
- форму проміжної та підсумкової атестації;
- термін навчання.

Програма призначена для сертифікації докторів філософії та атестації випускників Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Позначення та скорочення

У даній програмі для формування шифрів застосовуються скорочення назв циклів підготовки, до яких віднесено навчальні дисципліни:

ННД – нормативні навчальні дисципліни;

ДВНУ – дисципліни за вибором наукової установи;

ДВА – дисципліни за вибором аспіранта.

АПП – асистентська педагогічна практика.

4. Зв'язок освітньо-наукової програми з науковими школами та тематиками науково-дослідницьких робіт в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України

Підготовка докторів філософії з психології в аспірантурі Інституту соціальної та політичної психології НАПН України зі спеціальності 053 «Психологія» буде здійснюватися кафедрою загальної психології Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

При підготовці освітньо-наукової програми та окремих її складових викладачі кафедри загальної психології враховували напрацювання співробітників Інституту. Зокрема, цикли загальної та професійної підготовки включають результати, отримані лабораторією методології психосоціальних і політико-психологічних досліджень. Зокрема, з 1998 по 2000 рік співробітники цієї працювали над темою “Теоретико-методологічні та культурно-історичні засади психологічного дослідження суспільних явищ” під керівництвом доктора психологічних наук Татенка В. О. Протягом 2001–2003 років лабораторія, очолювана директором Інституту соціальної та

політичної психології Слюсаревським М.М., розробляла тему “Теоретико-методологічні та організаційні засади розвитку соціальної і політичної психології в Україні”, протягом 2004–2007 років – тему “Проблеми розвитку концептуальної системи соціальної психології в контексті суспільних та освітніх реформ”. З 2008 р. по 2012 р. колектив лабораторії працював над темою НДР “Історіогенез і методологічний простір побудови соціально-психологічних теорій” (2008–2012 рр.).

При підготовці дисциплін з політичної психології застосовуються результати, отримані лабораторією психології мас та спільнот. У лабораторії проведено дослідження, зміст яких становили: масова політична свідомість і поведінка як об’єкт політико-психологічного вивчення (історичний ракурс і сучасний стан проблеми); стан і зміст масової політичної свідомості в сучасній Україні (психосемантична характеристика політичних поглядів і настроїв громадян України, якісні характеристики політико-семантичного простору сучасного українського суспільства, проблема неусвідомлюваного у ставленні особистості до держави); соціально-психологічна напруженість у громадсько-політичному житті (аналіз економічних детермінант та ідеологічних чинників соціально-психологічної напруженості, проблема екстремалізації масової політичної свідомості та поведінки); соціально-психологічні аспекти діяльності політичних партій і функціонування багатопартійної системи (напрями психологічних досліджень діяльності політичних партій, політичність особистості як індивідуально-психологічна основа функціонування партій, психологічні джерела, світоглядні та чуттєво-вольові механізми дії партійних ідеологій, психологічні механізми політичного єднання, соціально-психологічні чинники функціонування багатопартійної системи).

У межах виконання НДР «Соціально-психологічні та психолого-педагогічні умови організації медіаосвіти молоді» (2014–2016 рр.), що здійснюється під керівництвом доктора психол.н. Л.А.Найдьонові вивчається рівень медіа-культури шкільної молоді та дорослого населення, осмислення методологічних і методичних підходів до розгортання медіа-освіти в системі середньої школи. На основі досягнень психологічної науки вчені лабораторії здійснюють теоретичний пошук у сфері психології сприйняття медіа-продукту, осмисленого засвоєння медійного змісту з огляду на знання про сутність і цілі, специфіку масових комунікацій. Розробляються методики навчання шкільної молоді культури споживання інформації та орієнтування в інформаційному просторі, спрямовані на розвиток самостійного критичного мислення щодо засобів масової інформації, оволодіння практичними навичками у виявленні помилкових повідомлень і перекручувань інформації.

Значущими для дисциплін професійного циклу є результати НДР «Взаємодія суб’єктів політичної соціалізації як чинник структурування політичної картини світу студентської молоді» (2011 – 2015р.р.), що виконувалася у лабораторії психології політичної поведінки молоді. Нацковцями запропоновано концептуальну модель соціалізувального

дискурсу, який постає як продукт і одночасно простір конструювання суб'єктами взаємодії нових смислів і структування пропозицій щодо політичних цінностей, мотивацій, ідентифікацій, моделей політичної поведінки, тобто виступає своєрідною матрицею, яка “задає” базові ціннісно-сміслові конструкти політичної картини світу особистості. Розроблено дослідницький інструментарій для визначення особливостей взаємодії суб'єктів політичної соціалізації як чинника структування політичної картини світу студентської молоді, до якого включено 12 авторських і модифікованих методик, зокрема: опитувальники для психосемантичного дослідження, методики моделювання ситуацій і сортування ознак, проєктивні методики малюнків, незавершених речень, колажів, спрямованої проєкції, репертуарних решіток. Встановлено, що базовим елементом структури політичної картини світу студентської молоді є взаємодія з владою, репрезентована диспозиціями стосовно функцій влади, умов взаємодії (свобода в ухваленні рішень для кожного) та механізмів взаємодії (обмін як механізм узгодження індивідуальних інтересів членів суспільства та регулювання взаємовідносин суспільства і держави); найменш артикульованими в політичній картині світу молоді виявилися мотиваційна та самоідентифікаційна складові, функції мобілізації до дії та інструментальна залишаються практично не забезпеченими. Розроблено модель оптимізації соціалізувального дискурсу як чинника структування політичної картини світу студентської молоді, у якій визначено цілі, умови та засоби підвищення ефективності взаємодії суб'єктів політичної соціалізації.

Науковим колективом лабораторії соціальної психології особистості під керівництвом Титаренко Т. М. розроблялися наступні фундаментальні науково-дослідні теми, результати котрих також широко застосовуються в дисциплінах загального та професійного циклів, а саме: “Механізми гармонізації особистісного розвитку та методи психологічної допомоги в критичних життєвих ситуаціях” (1994–1998 рр.); “Соціально-психологічні передумови та детермінанти особистісного вибору” (1999–2002 рр.); “Життєві домагання як соціально-психологічний механізм самоздійснення особистості” (2003–2006 рр.); “Життєві завдання як передумова особистісного самоздійснення в соціумі” (2007–2010 рр.). На базі лабораторії також виконувались прикладні науково-дослідні роботи: “Науково-методичні засади добору, прогностичної оцінки ефективності, систематизації та застосування засобів профілактики наркоманії та ВІЛ/СНІДу серед неповнолітніх і молоді” на виконання національної програми “Діти України” (керівник – Лазоренко Б. П.); “Дослідження соціальних установок молоді щодо здорового способу життя” на виконання національної програми “Здоров'я нації” (керівник – Титаренко Т. М.); “Профілактика порушень соціально-психологічної адаптації молодих людей та їхніх батьків до гострого та хронічного стресу” на виконання міжгалузевої комплексної програми “Здоров'я нації” (керівник – Титаренко Т. М.); “Соціально-психологічна профілактика порушень адаптації молоді до повсякденних стресів і кризових життєвих ситуацій” на виконання міжгалузевої

комплексної програми “Здоров’я нації” (керівник – Титаренко Т. М.); “Науково-методичні засади соціально-психологічної допомоги сім’ї” на виконання міжгалузевої комплексної програми “Здоров’я нації” (керівник – Кляпець О. Я.).

Таким чином, Інститут соціальної та політичної психології при підготовці освітньо-наукової програми враховує потужні наукові доробки вітчизняних фахівців.

5. Зміст освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма передбачає такі складові:

1. Професійна теоретична підготовка, що забезпечує підвищення освітнього рівня за відповідною спеціальністю.

До складу теоретичної підготовки включаються:

– нормативні навчальні дисципліни, які забезпечують підвищення професійної майстерності майбутньої викладацької діяльності;

– дисципліни за вибором наукового закладу, призначення яких полягає у забезпеченні професійного освітньо-кваліфікаційного рівня;

– дисципліни за вибором аспіранта дозволять отримати додаткові знання, що підвищать їхній загальноосвітній рівень і поглиблять знання у відповідних фахових спрямуваннях.

2. Професійна практична підготовка дозволить закріпити отримані знання щодо викладацької майстерності на практиці.

3. Науково-дослідницька робота разом з теоретичною забезпечує відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень, необхідний для здійснення самостійної науково-дослідницької діяльності.

4. Підготовка та захист дисертаційної роботи, що разом з теоретичною та практичною підготовкою, а також науково-дослідницькою роботою забезпечує відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень.

Розподіл змісту освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 053 „Психологія”.

та максимальний навчальний час за циклами наведено у табл. 1.

Таблиця 1

№	Цикли дисциплін	Навчальних годин	Кредитів
1.	Професійна теоретична підготовка	900	30
1.1.	Нормативні навчальні дисципліни	300	10
1.2.	Дисципліни вибору наукового закладу	360	12
1.3.	Дисципліни вибору аспіранта	240	8
2.	Професійна практична підготовка	90	3
3.	Науково-дослідницька робота	2910	97
4.	Підготовка та захист дисертаційної роботи	3300	110
Разом		7200	240

5.1. Нормативний зміст освітньо-професійної програми

1. Систему знань у вигляді переліку дисциплін з мінімальною кількістю навчальних годин/кредитів їх вивчення наведено у додатку А.

2. Анотацію цих дисциплін, що складаються зі змістових модулів та поєднані у структурно-логічну схему, наведено у додатку Б. Присвоєння кваліфікації "науковий співробітник-консультант", „асистент (викладач вищих навчальних закладів)”

Здійснюється після складання комплексного підсумкового іспиту за фахом та захисту дисертаційної роботи доктора філософії зі спеціальності 053 „Психологія”.

Вибіркова частина ОНП підготовки доктора філософії зі спеціальності 053 „Психологія” складається з дисциплін за вибором Інституту соціальної та політичної психології НАПН України та вибором аспіранта відповідно до навчального плану.

3. Інститут має право у встановленому порядку змінювати назви навчальних дисциплін.

5.2. Підсумкова атестація аспіранта

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених “Освітньо-кваліфікаційною характеристикою доктора філософії зі спеціальності «Психологія» з використанням методів комплексної діагностики: складання спитів з дисциплін а захисту дисертаційної роботи доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія».

Присвоєння вченого звання доктор філософії зі спеціальності 053 «Психологія» здійснює Спеціалізована вчена рада відповідного наукового спрямування.

6. Мета і завдання освітньо-наукової програми

Метою ОНП підготовки докторів філософії зі спеціальності «Психологія» є розвиток загальних та фахових компетентностей задля забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для здійснення науково-дослідницької діяльності, аналітичної роботи, наукового консультування в сфері соціальної та політичної психології, а також викладацької роботи.

До основних завдань ОНП підготовки докторів філософії зі спеціальності 053 «Психологія» належать:

1. Поглиблення теоретичної загальнонаукової та фахової підготовки.
2. Підвищення рівня професійної та викладацької майстерності випускника.
3. Набуття практичних навичок викладання у вищих навчальних закладах.

4. Розвиток науково-дослідницьких навичок для здійснення самостійних наукових досліджень.

5. Поглиблення рівня аналітичної спрямованості результатів науково-дослідницької діяльності.

6. Розвиток навичок написання та оформлення результатів наукових робіт у вигляді тез, статей, аналітичних доповідей, монографій тощо.

7. Поглиблення рівня володіння усною та письмовою науковою мовою для апробації результатів наукових досліджень на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах.

7. Стиль та методика викладання освітніх дисциплін, система оцінювання

7.1. Стиль та методика викладання освітніх дисциплін.

7.1.1. Під час викладання навчальних дисциплін буде застосовано проблемно-орієнтований стиль викладання. Теоретичні та практичні завдання, які не були вирішені в процесі наукового і суспільного розвитку, засвідчують суперечність між опанованим знанням і тим, що треба пізнати, дослідити. Елемент проблемності у викладанні спонукає слухача (суб'єкта пізнавальної діяльності) збагачувати знання.

Навчальний матеріал передбачається подавати так, аби він сприяв появі особливого виду мисленої взаємодії, залучив слухача до проблемної ситуації та викликав у нього пізнавальну потребу. Одним із психологічних структурних елементів проблемної ситуації є інформаційно-пізнавальна суперечність, без якої проблемна ситуація неможлива. Створення проблемної ситуації – найвідповідальніший етап у проблемно-розвиваючому навчанні. Система методів проблемно-розвиваючого навчання ґрунтується на принципах цілеспрямованості, бінарності (безпосередня взаємодія викладача й аспіранта) та її складають показовий, діалогічний, евристичний, дослідницький, програмований методи.

Показовий метод – спосіб на основі створення інформаційно-пізнавальної суперечності між раніше засвоєними знаннями та новими фактами, законами, правилами і положеннями з метою пояснення слухачам суті нових понять і формування уявлення про логіку вирішення наукової проблеми. Викладач пояснює навчальний матеріал, формулює проблему, що виникла в історії науки, способи її вирішення вченими. Аспіранти залучаються до активної та продуктивної діяльності, спостерігають, слухають, осмислюють логіку наукового дослідження, беруть участь у доведенні гіпотези, перевірці правильності вирішення проблеми.

Діалогічний метод виявляє себе у створенні інформаційно-пізнавальної суперечності між раніше засвоєними знаннями та новими практичними умовами їх використання з метою спонукання аспіранта до участі в постановці, вирішенні проблем, засвоєнні нових понять та способів дії.

Евристичний метод базується на створенні інформаційно-пізнавальної суперечності між теоретично можливим способом вирішення проблеми і неможливістю застосувати його практично, з метою організації самостійної роботи аспіранта щодо засвоєння частини програми за допомогою проблемно-пізнавальних завдань.

Дослідницький метод реалізується через створення інформаційно-пізнавальної суперечності між теоретично можливим способом вирішення проблеми і неможливістю застосувати його практично з метою самостійного засвоєння слухачами нових понять, способів інтелектуальних і практичних дій.

Програмований метод оснований на суперечності між практично досягнутим результатом і нестачею у слухачів знань для його теоретичного обґрунтування шляхом поетапного поділу навчального матеріалу на питання, задачі й завдання та організації самостійного вивчення нового (або повторення раніше вивченого) матеріалу частинами. Шляхом поетапного роздрібнення навчального матеріалу з постановкою до кожної його частини питань і завдань викладач спонукає аспірантів до самостійної теоретичної роботи з визначення алгоритму пошуку вирішення проблеми, активної участі у створенні проблемної ситуації, висунення припущень, доведення гіпотези і перевірки правильності її вирішення.

Кожну навчальну дисципліну вивчають у чіткій логічній послідовності, у тісному часовому і методичному зв'язку з іншими дисциплінами (це забезпечується розкладом занять).

Навчання організується у потоках і навчальних групах за розкладом у такій системі: лекція, практичне заняття, групове завдання та ін. Основний зміст дисциплін викладається на лекційних заняттях у належно методично-оформленому вигляді. Систематичне здійснення поточного та проміжного контролю знань дає змогу через систему зворотного зв'язку (від слухача до викладача) оперативно вносити до навчального процесу необхідні корективи.

Семінарські заняття є ефективною формою організації навчальних занять, з якими органічно поєднуються лекції. Семінар – це особлива форма навчальних практичних занять, яка полягає у самостійному вивченні за відповідними завданнями викладача окремих питань і тем лекційного курсу з наступним оформленням навчального матеріалу у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень тощо. Відмітною особливістю семінару як форми навчальних занять є активна участь суб'єктів пізнавальної діяльності у з'ясуванні сутності проблем, питань, що були винесені на розгляд.

Практичні заняття мають на меті навчити розв'язувати специфічні завдання за спеціальністю. Практичні заняття мають систематичний характер і логічно продовжують почату на лекціях роботу. Однак на лекції можливо лише в загальних рисах показати підхід до розв'язання наукової чи практичної задачі з певного проблемного поля. Повне розкриття науково-теоретичних принципів та відповідної їх реалізації у практичних стратегіях здійснюється на практичних заняттях. Відповідно до плану практичного заняття мають бути вирішені практичні завдання. У тому випадку, коли завдання вирішується

довше, аніж виділено на нього часу, викладач повинен втрутитися і допомогти із розв'язанням.

7.1.2. Застосування загальнонаукової методології. При викладенні тематичного матеріалу відповідних дисциплін буде застосовано загальнонаукову методологію, яка використовується в усіх або в переважній більшості наук: історичний, термінологічний, функціональний, системний, когнітивний (пізнавальний) підходи, узагальнення, моделювання та інші.

Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей.

Термінологічний принцип передбачає вивчення історії термінів і позначуваних ними понять, розробку або уточнення змісту та обсягу понять, встановлення взаємозв'язку і субординації понять, їх місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження. Вирішити це завдання допомагає метод термінологічного аналізу і метод операціоналізації понять.

Застосування системного підходу потребує кожний об'єкт наукового дослідження. Сутність його полягає у комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), дослідженні їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин. У системному дослідженні об'єкт, що аналізується, розглядається як певна множина елементів, взаємозв'язок яких зумовлює цілісні властивості цієї множини. Системний принцип дає змогу визначити стратегію наукового дослідження, крім того, стає можливим створення міждисциплінарного знання предмету.

Пізнавальний, або когнітивний, принцип пов'язаний із загальнофілософською теорією пізнання і є методологічною базою для багатьох наук; особливо ефективний у вивченні динаміки науки та її співвідношення з суспільством, в обґрунтуванні провідного значення знання в поведінці індивіда. Слід мати на увазі, що для аналізу формування знання необхідне вивчення практичної і теоретичної діяльності людини у співвідношенні з її соціальним аспектом.

Для вивчення внутрішніх і зовнішніх зв'язків об'єкта дослідження суттєве значення має моделювання. За його допомогою вивчаються ті процеси і явища, що не піддаються безпосередньому вивченню.

7.2. Система оцінювання.

Перевірка знань здійснюється з метою одержання зворотної інформації про зміст, характер і досягнення у навчальному процесі суб'єктів пізнавальної діяльності та про ефективність праці викладача.

Перевірка може здійснюватися в усній, письмовій та практичних формах. Об'єктом оцінювання можуть виступати: результати написання тестових, ситуаційних, розрахунково-аналітичних, творчих завдань; реферативні доповіді, доповнення, участь у дискусії тощо.

Метод усного опитування є найпоширенішим і найбільш ефективним, його використовують при вивченні майже всіх предметів. З'ясовується рівень

знань суб'єкта пізнавальної діяльності, його вміння коротко і лаконічно висловлювати свою думку у чітко визначений час. Також має враховуватися активність аудиторії при обговоренні питань тощо.

Оцінювання виконаних завдань і відповідей здійснюється з дотриманням таких принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань; систематичність; диференційованість; об'єктивність; умотивованість оцінок; вимогливість та єдність вимог тощо.

Під час оцінювання враховуються такі критерії:

– характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;

– якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, системність, узагальненість;

– рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки;

– досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, формулювати гіпотези, розв'язувати проблеми.

У процесі перевірки знань і успішності використовується модульно-рейтингова система оцінювання. Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою (за навчальний семестр). Критично-розрахунковий мінімум для допуску до іспиту – 20 балів, а рекомендований – 36 балів протягом семестру. Критично-розрахунковий мінімум для допуску до заліку – 40 балів, а рекомендований – 48 балів протягом семестру. За результатами вивчення дисципліни обов'язковим є підсумкове накопичення розрахункового мінімуму балів – 60 балів.

Методи контролю плануються в письмовій формі. Невід'ємною частиною підготовки слухачів дисципліни до контролю є наявність конспекту лекцій та відвідування семінарських/практичних занять, а також своєчасне виконання індивідуальної та самостійної роботи. Невчасне виконання (без поважної причини) поточних завдань і звітування з перенесенням на наступне заняття викликає зниження підсумкової оцінки за їх виконання на 20 %, а при відтермінуванні на два заняття – зниження підсумкової оцінки на 40 %.

Модульні контрольні роботи складаються з теоретичних питань, ситуаційних, розрахунково-аналітичних і творчих завдань, тестів різного рівня складності. Ці завдання поєднуються у пропорції, яка логічно врівноважує теоретичну і практичну частину модульної контрольної роботи.

Іспит (екзамен) здійснюється у формі письмової роботи, за яку можна одержати максимально до 40 балів, складається з теоретичних питань, практичних (ситуаційних, творчих, аналітичних, розрахункових) завдань, тестів різного рівня складності, які поєднуються у пропорції, що логічно врівноважує теоретичну і практичну частину екзамену.

Аспіранти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж розрахунковий мінімум – 60 балів, вважаються такими, що не виконали навчальний план з дисципліни.

8. Застосування сучасних технологій викладання та навчання

Підготовка фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія» здійснюється шляхом ефективного поєднання традиційних методик навчання та сучасних педагогічних технологій, таких як інформаційно-комунікаційне навчання, навчання із залученням інтерактивних методик, навчання за технологією тренінгу.

Сучасні інформаційні освітні технології створюють можливості для ефективного використання у навчальній та науково-дослідницькій діяльності інформаційних ресурсів та електронних систем телекомунікацій. Для підготовки фахівців третього рівня освіти зі спеціальності «Психологія» застосування сучасних інформаційних технологій сприяє формуванню та удосконаленню загальних та фахових компетентностей.

Запровадження у навчальному процесі інтерактивних методів навчання таких як метод групової роботи, дискусії, рольові ігри, кейс-метод, метод портфоліо, метод проєктів, проведення наукових семінарів та WEB-конференцій сприяють розвитку дослідницької, творчої та пізнавальної діяльності аспірантів.

Методики тренінгового навчання у вигляді виконання пошукових та творчих завдань з використанням сучасних психодіагностичних та психотерапевтичних технологій, роботи з базами бібліографічних, статистичних та інших видів даних, проходження асистентської практики, апробація результатів самостійного наукового дослідження на наукових конференціях, семінарах тощо забезпечують поглиблення основних загальних та фахових компетентностей фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія».

Застосування сучасних педагогічних технологій при підготовці фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії дають можливість:

- підвищити інтенсивність навчального процесу;
- сприяти посиленню ролі методів активного пізнання у навчальному процесі;
- підвищити ефективність навчання за рахунок його індивідуалізації;
- сприяти підвищенню інформатизації суспільства;
- оволодіти методологією наукової та педагогічної роботи,
- розвивати уміння, навички та інші компетентності здобувачів ступеня доктора філософії, необхідні для здійснення самостійних наукових досліджень, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності;
- сприяти розвитку комунікативних здібностей аспірантів;
- науковим керівникам – систематично контролювати виконання освітньо-наукової програми та навчального плану підготовки фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії, здійснювати систематичне керівництво самостійного наукового дослідження аспіранта, аналізувати його результати, а також контролювати хід виконання індивідуального плану наукової роботи здобувача.

9. Науково-дослідницька робота аспіранта

Система науково-дослідницької роботи аспірантів є невід'ємною складовою підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних самостійно вести науковий пошук, творчо вирішувати конкретні професійні, наукові та соціальні завдання. Науково-дослідницька робота аспіранта здійснюється під керівництвом наукового керівника, умовно може бути розділена на підготовчий та основний етапи та включає наступні види діяльності. На підготовчому етапі аспірант:

1. Обирає тему наукового дослідження та обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження. Здійснює перегляд каталогів захищених дисертацій і знайомиться з вже виконаними в лабораторії дисертаційними роботами. Опрацьовує новітні результати досліджень в обраній та суміжних сферах науки. Ознайомлюється з аналітичними оглядами і статтями у фахових виданнях, проводить консультації з фахівцями з метою виявлення маловивчених наукових проблем і питань, що є актуальними. Вивчає та аналізує основні підходи та позиції наукових шкіл і течій у вирішенні досліджуваної проблеми; уточнює термінологію в обраній галузі знань. Здійснює пошук літературних джерел з обраної теми.

2. Проводить планування дисертаційної роботи шляхом складання індивідуального плану докторанта; робочого плану аспіранта.

3. Здійснює постановку цілей і завдань дисертаційної роботи. Визначає об'єкт і предмет наукового дослідження.

4. Обирає методи (методику) проведення дослідження.

5. Здійснює опис процесу наукового дослідження у дисертаційній роботі шляхом формування плану-проспекту, який являє собою реферативний виклад питань, за якими надалі буде систематизуватися весь зібраний фактичний матеріал.

Під час основного етапу науково-дослідницької роботи аспірант:

1. Проводить науково-дослідницькі роботи відповідно до профілю ОНП аспірантури, з використанням фундаментальних і прикладних дисциплін, що викладаються. Займається науковою роботою з виконання теоретичної та практичної частини дослідження.

2. Аналізує та узагальнює результати наукового дослідження на основі сучасних міждисциплінарних підходів, застосування наукових методологічних принципів та методичних прийомів дослідження, використання в дослідженні тематичних інформаційних ресурсів, провідного вітчизняного і зарубіжного досвіду з тематики дослідження.

3. Здійснює підготовку та видання публікацій за темою дисертації: монографій та наукових публікацій у виданнях з переліку ВАК і міжнародних виданнях, включених у міжнародні наукометричні бази даних, наукових публікацій в іноземних виданнях, наукових публікацій в інших виданнях.

4. Проводить апробацію результатів наукових досліджень шляхом участі у наукових конференціях (з опублікуванням тез доповіді): у

міжнародних та зарубіжних конференціях; у всеукраїнських конференціях; у регіональних та міжвузівських конференціях, у наукових семінарах. Бере участь у конкурсах наукових робіт.

5. Залучається до виконання держбюджетної або госпдоговірної тематики в рамках державних, міжвузівських або інститутських грантів, а також індивідуальних планів лабораторії.

6. Якщо за науковими результатами наукового дослідження було отримано винахід, то аспірантом готуються та подаються документи для отримання патенту на винахід (авторське свідоцтво).

7. Займається проведенням досліджень та підготовкою дисертаційної роботи, формулюванням висновків дисертаційної роботи.

8. Здійснює оцінку отриманих результатів, які виносяться для обговорення та дискусії на засіданні лабораторії.

9. Проходить попередню експертизу дисертації в лабораторії (передзахист).

10. Займається роботою з підготовки рукопису дисертації.

11. Працює над створенням нових перспективних засобів, в організації робіт щодо практичного використання та впровадження результатів дослідження.

10. Асистентська педагогічна практика

Асистентська педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії зі спеціальності «Психологія» в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України і має на меті набуття аспірантом професійних навичок та вмінь на посаді викладача.

Формування теоретичних знань щодо сутності, структури та форм навчального процесу підготовки фахівців з психології відбувається під час вивчення дисципліни «Методика викладання психології у відкритому інформаційному просторі» у третьому семестрі. Відпрацювання практичних умінь і навичок доктора філософії зі спеціальності 053 „Психологія” здійснювати підготовку навчально-методичного забезпечення і проведення семінарських (практичних або лабораторних) занять, організації самостійної роботи студентів відбувається під час проходження асистентської педагогічної практики, що передбачено навчальним планом у третьому семестрі.

Підготовка висококваліфікованих докторів філософії з психології передбачає закріплення набутих теоретичних знань та вдосконалення педагогічних компетентностей у процесі проходження асистентської педагогічної практики безпосередньо у навчальному процесі Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Асистентська педагогічна практика проходить у межах професійно-орієнтованих дисциплін підготовки фахівців, що забезпечуються в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України. Вибір дисциплін, з яких

відбуватиметься асистентська педагогічна практика, здійснюється відповідно до педагогічного навантаження та узгоджується з дисциплінами, які викладає науковий керівник, або в межах тематики дисертаційної роботи доктора філософії зі спеціальності 053 „Психологія”.

Метою асистентської педагогічної практики є поглиблення та закріплення знань докторантів з питань організації і форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку та дисциплін загального циклу для спеціальностей фахового напрямку “Психологія”.

Об'єктом асистентської педагогічної практики є навчальний процес підготовки фахівців зі спеціальності «Психологія», що відбуваються безпосередньо у навчальному процесі Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, інших закладах освіти IV рівня акредитації.

Предметом асистентської педагогічної практики виступає окрема дисципліна або дисципліни загального чи професійно-орієнтованого циклу навчального плану підготовки фахівців відповідної спеціальності, згідно з розподілом педагогічного навантаження аспіранта.

Асистентська педагогічна практика має бути наближеною до напрямів наукових досліджень докторанта. Під час такої практики виникає можливість апробувати результати досліджень, що проводяться аспірантом при написанні дисертаційної роботи.

Згідно з навчальним планом підготовки докторів філософії, асистентська педагогічна практика проводиться у третьому семестрі в обсязі 90 год. (3 кредити).

Проходження асистентської педагогічної практики передбачає виконання аспірантом наступних видів робіт:

- підготовку та проведення семінарських (практичних або лабораторних) занять;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення семінарських (практичних або лабораторних) занять;
- розробку завдань та організацію самостійної роботи студентів з дисциплін, що читаються;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення модульних контрольних робіт з дисциплін, що викладаються;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення залікових робіт та іспитів з дисциплін, що читаються;
- участь (разом з лектором) у проведенні заліків та іспитів для студентів відповідної спеціальності.

Захист звіту з асистентської педагогічної практики відбувається перед членами комісії, яка створюється за розпорядженням директору Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. Підсумки асистентської педагогічної практики обговорюються на засіданнях кафедри загальної

психології під час проміжної атестації аспірантів, а загальні підсумки – затверджуються на засіданні Вченої ради Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

11. Проміжна та підсумкова атестації

Атестація аспірантів здійснюється відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії зі спеціальності «Психологія». В процесі підготовки докторів філософії використовують дві форми атестації: проміжну і підсумкову. Відповідно до діючих нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України та Інституту соціальної та політичної психології НАПН України підсумкова атестація випускників, що завершують навчання за освітньо-науковими програмами доктора філософії, є обов'язковою.

Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за всіма складовими, передбаченими навчальним планом. Проміжна атестація включає три модулі:

1. Теоретичний модуль.
2. Науково-дослідницький.
3. Практичний модуль.

11.1. Атестація за теоретичним модулем передбачає складання заліків та іспитів відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії зі спеціальності 053 «Психологія». Проміжна атестація за теоретичним модулем, яким передбачені екзамени проводиться екзаменаційною комісією, склад якої та голова призначається Наказом директора Інституту соціальної та політичної психології НАПН України після повного виконання програми освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної підготовки вимогам **загальних та фахових компетентностей випускників аспірантури**.

Технологія проміжної атестації включає такі технологічні етапи:

- розробка теоретичних питань науково-психологічного характеру, комплекту ситуаційних або аналітичних та творчих завдань;
- проведення контролю;
- перевірка виконаних завдань;
- усне обговорення письмових відповідей на теоретичні питання, творчі завдання, результати виконаних ситуаційних задач, відповіді на додаткові запитання членів екзаменаційної комісії;
- оцінювання ступеня досягнення кінцевих цілей теоретичної підготовки докторантів відповідно до об'єктивних критеріїв.

11.2. Науково-дослідницький модуль, відповідно до навчального плану, передбачає проведення поточної атестації аспірантів кожні півроку навчання. Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану науково-дослідницького пошуку та дотриманням графіку підготовки результатів науково-дослідницької роботи (додаток В).

11.3. Практичний модуль, відповідно до начального плану, передбачає проведення асистентської педагогічної практики на другому році навчання (3 семестр). Метою проміжної атестації за практичною складовою є контроль за виконанням індивідуального плану та набуття аспірантом професійних навичок та вмінь на посаді викладача. Атестація за практичним модулем здійснюється на підставі висновків комісії з проведення захисту асистентської педагогічної практики.

Метою підсумкової атестації є встановлення фактичної відповідності рівня освітньо-наукової підготовки випускників аспірантури вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики доктора філософії зі спеціальності «Психологія».

Підсумкова атестація здійснюється за двома напрямками:

1. Оцінювання рівня теоретичної та практичної фахової підготовки.
2. Встановлення відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, що висуваються до доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія».

11.4. Оцінювання рівня теоретичної фахової підготовки передбачає складання комплексного підсумкового іспиту зі спеціальності 053 «Психологія» відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії зі спеціальності 053 «Психологія». Комплексний підсумковий екзамен передбачає виконання кваліфікаційних завдань зі спеціальності 053 «Психологія» і є адекватною формою кваліфікаційних випробувань, яка об'єктивно і надійно визначає рівень професійної та наукової підготовки випускників аспірантури вищих навчальних закладів. Програма комплексного іспиту містить обов'язковий і варіативний модулі. Обов'язковий модуль охоплює наукові та практичні питання сучасної психології, а варіативний модуль стосується наукових та практичних аспектів відповідно до обраного напрямку дисертаційної роботи.

Комплексний екзамен дає можливість встановити рівень теоретичної та практичної фахової підготовки аспіранта зі спеціальності 053 «Психологія».

Підсумкова атестація здійснюється екзаменаційною комісією, склад якої та голова призначається Наказом директора Інституту соціальної та політичної психології НАПН України після повного виконання програми освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної та практичної фахової підготовки вимогам **фахових компетентностей випускників аспірантури зі спеціальності 053 «Психологія»**.

Комплексний кваліфікаційний іспит складається з виконання завдань різних типів: теоретичні завдання та практичне завдання:

– теоретичні завдання передбачають письмову відповідь на теоретичні питання, що стосуються сучасних проблем психології та психодіагностики, що дає можливість оцінити теоретичний рівень професійної підготовки зі спеціальності 053 «Психологія» (питання включають обов'язковий і варіативний модулі програми);

– практичне завдання – це письмове розв’язання практичного завдання, що супроводжується психологічними висновками, і дає можливість перевірити сформованість відповідних умінь та навичок (практичні завдання включають обов’язковий і варіативний модулі програми).

11.5. Встановлення відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, що висуваються до доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія», передбачає проведення прилюдного захисту результатів науково-дослідницької роботи, які представлені у вигляді дисертаційної роботи. Підсумкову атестацію здійснює Спеціалізована вчена рада, склад якої затверджено Міністерством освіти і науки України на підставі чинних нормативно-правових документів. Нормативною формою підсумкової атестації є захист дисертації на здобуття вченого ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія».

На дисертаційну роботу доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія» покладається основна **дослідницька і фахова кваліфікаційна функція**, яка виражається у здатності пошукувача ступеня доктора філософії вести самостійний науковий пошук, вирішувати прикладні наукові завдання і здійснювати їхнє наукове узагальнення у вигляді власного внеску у розвиток сучасної психологічної науки і практики. Вона є результатом самостійної наукової роботи аспіранта і має статус інтелектуального продукту на правах рукопису.

Підсумкова атестація аспірантів, що повністю виконали ОНП підготовки докторів філософіїв докторантурі Інституту соціальної та політичної психології НАПН України зі спеціальності 053 «Психологія», завершується присвоєнням академічної кваліфікації «доктор філософії» з психології та професійної кваліфікації – науковий співробітник-консультант («психологія»), асистент (викладач вищих навчальних закладів) та врученням диплому встановленого зразка про рівень освіти та кваліфікацію.

12. Внутрішня та зовнішня системи забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії

Згідно із Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. Науково-методична рада МОН України за участю Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти розробляє нові методичні рекомендації щодо стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти. Вони затверджуються МОН України й обов’язкові до виконання всіма ВНЗ, а також науковими установами, що забезпечують підготовку докторів філософії та докторів наук.

З метою забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії в аспірантурі Інституту соціальної та політичної психології НАПН України за відповідними спеціальностями передбачається впровадження і реалізація комплексної системи, що поєднує взаємопов’язану сукупність як внутрішніх, так і зовнішніх елементів:

– публікація наукових статей з обраної проблематики дослідження, що відображають результати наукових пошуків аспіранта та написані згідно з вимогами ДАК України; публікація статей у провідних українських і зарубіжних виданнях, що включені до Міжнародних наукометричних баз даних (РІНЦ, Index Copernicus, Web of Science, Scopus та ін.) та мають високе поточне значення імпаکت-фактору, засвідчують відповідний рівень та актуальність виконаних досліджень;

– поглиблення теоретичних знань у сфері психології і набуття практичних навичок та вмій під час вивчення навчальних дисциплін «Методологія наукових досліджень та сучасного гуманітарного пізнання», «Сучасні проблеми психології особистості», «Теоретико-методологічні проблеми психології груп», «Науковий текст та академічне письмо (англійська мова)», «Психологія політичної соціалізації особистості», «Методологія емпіричних досліджень у психології» та ін. уможливорює підвищення якості власних наукових досліджень аспіранта, а також передбачає обов'язкові публікації тематичних статей за проблематикою його дослідження, що включають елементи дослідницьких та комунікаційних компетентностей, одержаних під час вивчення зазначених дисциплін тощо;

– опрацювання методики науково-дослідної роботи і набуття практичного досвіду роботи з фактичним матеріалом, його узагальнення, пошук і опрацювання оригінальних наукових та інформаційних джерел, проведення власних аналітичних досліджень є підґрунтям забезпечення якісної складової одержання наукових результатів, що будуть покладені в основу підготовки дисертації;

– апробація результатів науково-дослідницької роботи під час проведення всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій за відповідними тематиками, обговорення матеріалів дослідження під час роботи науково-методичних семінарів і круглих столів із залученням провідних фахівців зі спеціальності, опублікування тез виступів і написання статей за напрямом дисертаційної роботи (відповідно до чинних вимог, затверджених МОН України, має бути опубліковано не менше 5 статей у фахових виданнях, у тому числі одна стаття у науковому журналі, який включено до Міжнародних наукометричних баз даних або у періодичному іноземному виданні, а також не менше 3-х тез).

– зовнішнє рецензування і ретельний відбір статей до друку, що здійснюють провідні фахові видання, а також наукові журнали, які включені до Міжнародних наукометричних баз даних, забезпечує реалізацію принципів впровадження системи якісної перевірки наукового рівня виконаних досліджень, обґрунтованості зроблених висновків та авторських пропозицій щодо вирішення наявних проблем;

– перевірка наукових статей і дисертаційної роботи на наявність плагіату забезпечує дотримання стандартів і вимог щодо самостійності виконання наукового дослідження, індивідуального внеску у вирішення конкретної наукової задачі, а також у теоретичні і / або експериментальні результати, важливі для розвитку певної галузі науки тощо;

– підготовка і захист звіту з асистентської педагогічної практики. За результатами попередньої перевірки звіту готується загальний відзив і визначається його відповідність затвердженим вимогам. Підсумки асистентської педагогічної практики обговорюються на засіданнях кафедри, а загальні підсумки практики підводяться на засіданнях Вченої ради Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;

– проміжна, підсумкова атестація аспірантів. Під час вивчення навчальних дисциплін перевірка засвоєних знань і успішності аспірантів здійснюється з використанням модульно-рейтингової системи оцінювання. Методи контролю плануються у письмовій та практичних формах. Усі экзамени проводяться у формі письмових робіт, які містять завдання, що логічно врівноважують теоретичну і практичну частину іспиту. За результатами попередньої експертизи загального стану і готовності до захисту дисертаційної роботи, приймається рішення про допуск аспіранта до складання комплексного підсумкового іспиту зі спеціальності, який обов'язково містить декілька нормативних модулів, а також варіативний модуль (відповідно до напрямку дослідження). Підсумкова атестація передбачає прилюдний захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії; присвоєння вченого звання доктор філософії зі спеціальності 053 «Психологія» здійснює відповідна Спеціалізована вчена рада Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;

– загальний позитивний висновок щодо дисертації засвідчує, що вона має теоретичну та практичну цінність, виконана на належному рівні, являє собою закінчене самостійне наукове дослідження, в якому одержано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу суттєвого значення для певної галузі науки; або в якому отримані нові науково обґрунтовані теоретичні і (чи) експериментальні результати, що в сукупності є суттєвими для розвитку конкретного напрямку певної галузі науки;

– механізм бюджетного фінансування підготовки фахівців зі спеціальності надає можливість використовувати державне фінансування як інструмент підвищення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії, якості виконаних наукових досліджень, а також їх наближення до вирішення актуальних проблем суспільства.

13. Результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про вищу освіту» результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів мають бути представлені через набуття ними теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексу проблем у галузі професійної та (або) дослідницької діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного дослідження результати якого мають наукову новизну, теоретичну та практичну значимість.

Основні результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів мають бути представлені такими складовими:

1. Прослуховування зі спеціальності «Психологія» курсів та спецкурсів в обсязі 30 кредитів.
2. Складання заліків та екзаменів відповідно до навчального плану теоретичної підготовки.
3. Проходження та успішний захист асистентської педагогічної практики в обсязі 3 кредитів.
4. Підготовка дисертаційної роботи, яка рекомендована лабораторією до захисту на Спеціалізованій вченій раді Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.
5. Публікація за темою дисертації не менше 5 статей у фахових виданнях, у тому числі одна стаття у науковому журналі, який включено до Міжнародних наукометричних баз даних або у періодичному іноземному виданні, а також не менше 3-х тез.
6. Апробація результатів дисертаційної роботи шляхом участі в роботі не менше 3-ох вітчизняних та міжнародних конференцій.
7. Впровадження результатів науково-дослідницької роботи у практичну діяльність – не менше 3-ох.

14. Програмні (загальні та фахові) компетентності випускників аспірантури

За результатами виконання ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю «Психологія» випускники аспірантури набувають загальні та фахові компетентності (Табл. 14.1 – 14.5).

Таблиця 14. 1.

14.1. Системні компетентності та нормативний зміст підготовки

<i>Код</i>	<i>Системні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
СК-1	Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей та соціально-психологічних явищ	ЗНАННЯ <ul style="list-style-type: none"> – основних етапів розвитку та змін парадигм в еволюції науки; – історії методологічних пошуків у психології; – ролі та місця базових принципів у розвитку психологічної науки; – теоретичних методів психології, зокрема моделювання та реконструкції; – соціально-психологічних проблем в Україні та в світі в різних сферах суспільного життя (виробництві, управлінні, освіті, політиці). УМІННЯ <ul style="list-style-type: none"> – орієнтуватись у логічній побудові психологічного знання;

Код	Системні компетентності	Нормативний зміст підготовки
		<ul style="list-style-type: none"> – виокремлювати теоретичну, методологічну та історико-психологічну складові феноменів психологічного знання; – виокремлювати рівні складних багатомірних психічних явищ; – виокремлювати стадії, фази та етапи складних процесів; – синтезувати відомості про ті або інші предмети дослідження шляхом побудови теоретичних моделей.
СК-2	Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне психологічне знання та професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – загальнонаукових (філософських) концепцій та теорій розвитку науки; – психологічних систем та інтегративних концепцій психіки; – внеску фундаторів світових та вітчизняних психологічних шкіл у розкриття предмету і конструювання методів дослідження. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати холістичний підхід до вивчення психічних явищ; – конкретизувати загальні принципи та керівні точки зору відповідно до вимог певного завдання, певної ситуації; – вибудовувати стратегії та тактики перетворення ситуації відповідно до вимог певного завдання; – кваліфікувати відповідність рішення завданню та міру його значущості.
СК-3	Здатність розроблення та реалізація проектів, включаючи власні дослідження	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – класичних моделей творчого процесу; – функцій у творчому процесі окремих стадій; – технології розробки та впровадження наукових проектів; – пріоритетних напрямів програми «Горизонт 2020»; Грантів Європейської дослідницької ради (ERC). <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – розв'язувати комплексні соціально-психологічні проблеми професійної

<i>Код</i>	<i>Системні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
		<p>та дослідницько-інноваційної діяльності;</p> <ul style="list-style-type: none"> – продукувати нові ідеї (продукту, процесу, послуги); – визначати мету і завдання наукового пошуку з урахуванням стану науки і потреби практики; – здійснювати розробку відповідних методичних процедур при проведенні дослідження; – здійснювати оцінку якості продуктів науково-дослідницької діяльності; – кваліфікувати міру оригінальності творчого задуму; – забезпечувати організацію та брати участь в реалізації грантових проектів.
СК-4	Здатність ініціювання дослідницько-інноваційних проектів та автономно працювати під час їх реалізації	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – мотиваційного аспекту дослідницько-інноваційної діяльності. – вольових якостей особистості та їх впливу на успішність дослідницько-інноваційної діяльності; – проблем формування індивідуального стилю дослідницько-інноваційної діяльності. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – самомотивування на дослідницько-інноваційну діяльність; – формування та застосування індивідуального стилю дослідницько-інноваційної діяльності. – критично осмислювати та толерантно ставитись до наукових доробок різних наукових шкіл; – приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування; – брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також

<i>Код</i>	<i>Системні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
		заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.
СК-5	Здатність планувати й організувати роботу дослідницьких колективів з рішення наукових і науково-освітніх завдань	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – особливостей та вимог спільної творчої діяльності. – основ раціонального планування дослідницько-інноваційної діяльності; – проблем ефективності співробітництва у рамках спільної дослідницько-інноваційної діяльності. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – мотивування колег на науково-дослідницьку діяльність; – врахування індивідуального стилю дослідницько-інноваційної діяльності співробітників; – активно діяти та взаємодіяти у складі науково-педагогічного колективу.

14.2. Інструментальні компетентності та нормативний зміст підготовки

<i>Код</i>	<i>Інструментальні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
ІК-1	Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – засад міжпредметного методологічного синтезу та спроб його реалізації; – психологічних передумов інноваційної діяльності; – основних психологічних механізмів наукової діяльності; – закономірностей ситуації, сприятливих для інсайтів; <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – гнучко встановлювати й враховувати складність та

<i>Код</i>	<i>Інструментальні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
		<p>неоднозначність зв'язків між різнорівневими явищами (психічними та непсихічними тощо);</p> <ul style="list-style-type: none"> – реконструювати психологічний зміст діяльності людини.
ІК-2	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності; – можливостей використання сучасних інформаційних технологій у науковій та професійній діяльності; – процедури та механізмів захисту інтелектуальної власності. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – користуватись сучасними інформаційними технологіями (мережа Інтернет тощо) у процесі здійснення наукового пошуку; – застосовувати сучасні технології захисту інформації; – використовувати сучасні інформаційні технології та технічні засоби.
ІК-3	Здатність знаходити, обробляти й аналізувати необхідну інформацію для рішення проблем й прийняття рішень	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – ситуативного компонента вчинку як одиниці самодетермінації людини-творця. – особливостей стадії підготовки (орієнтування) у дослідницько-інноваційному процесі. – розробляти засоби діагностики та корекції впливу на основі побудови моделей, математичної статистики й використання відомих комп'ютерних технологій навчання; <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – здійснювати аналіз літератури за проблематикою наукового дослідження як створення передумови наукового пошуку; – структурувати теоретико-методологічне знання, володіти навичками його графічного і образно-символічного моделювання; – оцінювати евристичну цінність і методологічну обґрунтованість сучасних наукових пошуків у

<i>Код</i>	<i>Інструментальні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
		психологічній царині.
ІК-4	Здатність використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації на українській та іноземній мовах	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – принципів та механізмів модернізації наукової комунікації; – української та іноземних мов для здійснення наукової комунікації та міжнародного співробітництва; – співвідношення потаємного (несвідомого, імпліцитного, ірраціонального) та явного (свідомого, експліцитного, раціонального) змісту творчої активності; <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – володіти письмовою та усною державною мовою, розвиненим мовленням; – використовувати знання однієї з іноземних мов у науковій та педагогічній діяльності; – експлікувати раціональну сутність здійснюваних відкриттів та винаходів.

14.3. Соціально-особистісні компетентності та нормативний зміст підготовки

<i>Код</i>	<i>Соціально-особистісні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
СОК-1	Здатність забезпечувати безперервний саморозвиток і самовдосконалення, відповідальність за розвиток інших	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – особистісних передумов дослідницько-інноваційної діяльності; – характеристик та якостей особистості як суб'єкта різних видів діяльності, що сприяють самореалізації і професійній успішності; – потенціальних характеристик індивідуального буття людини; – психологічних факторів деструктивного впливу на свідомість людини. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – здійснювати самоспостереження, самоаналіз та самопізнання своєї особистості засобами індивідуальної та групової роботи; – застосовувати спеціальні прийоми саморозвитку і самовдосконалення; – аналізувати деструктивні фактори,

		які впливають на психологічне здоров'я особистості.
СОК-2	Здатність слідувати етичним і правовим нормам у професійній діяльності	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – етичного кодексу психолога та педагогічної етики; – наукових, етичних та культурних норм взаємодії у науковому співтоваристві; – психологічної проблематики відповідальності. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – рефлексувати над етичною стороною творчого процесу.
СОК-3	Здатність використовувати адекватні методи ефективної взаємодії з представниками різних груп (соціальних, культурних і професійних)	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – принципу організації розвивальних впливів на психіку особистості. – проблематики діалогічної форми спілкування у спільній діяльності. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – володіння сучасними технологіями розвитку креативності особистості (розвивальна бесіда, сократичний діалог, мозковий штурм, фокус-група, ділова гра); – організовувати та контролювати власний психічний стан та настрої інших людей з метою забезпечення продуктивних стосунків з учасниками спільної діяльності; – користуватися прийомами саморегулювання та самоконтролю, розвитку вольових якостей особистості. <p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – проблематики діалогічної форми спілкування у спільній діяльності; <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – використовувати методи, засоби і прийоми професійної комунікації; – взаємодіяти з експертами в інших предметних галузях; – розподіляти функції учасників спільного творчого процесу.
СОК-4	Здатність працювати в команді, формувати позитивні відношення з колегами	<p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – використовувати методи, засоби і прийоми професійної комунікації; – взаємодіяти з експертами в інших предметних галузях; – розподіляти функції учасників спільного творчого процесу.

14.4. Професійні компетентності та нормативний зміст підготовки

<i>Код</i>	<i>Професійні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
Науково-дослідна діяльність		
ПК-1	Здатність самостійно виконувати науково-дослідну діяльність у галузі знань «Соціальні та поведінкові	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку

<i>Код</i>	<i>Професійні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
	науки» з використанням сучасних теорій, методів та інформаційно-комунікаційних технологій	<p>вітчизняної та світової психологічної науки в умовах глобалізації та інтернаціоналізації;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наукових світових і вітчизняних психологічних шкіл та їх теоретичних та практичних розробок; – типів психологічних досліджень; – основних нормативів експериментальної діяльності у психології – джерел формулювання наукових гіпотез; – алгоритму експериментального дослідження. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявляти проблеми і суперечності, аналізувати психологічні явища і процеси дійсності; – розробляти інтуїтивну модель майбутнього об'єкту науково-дослідницької діяльності; – обирати науковий напрям; – формулювати гіпотезу та завдання науково-практичних психологічних досліджень; – обирати адекватні науково-психологічні методи дослідження; – визначати науковий та соціальний ефект виконаного дослідження; – захистити в установленій строк власне наукове досягнення у вигляді дисертації.
ПК-2	Здатність адаптувати і узагальнювати результати сучасних психологічних досліджень для вирішення наукових і практичних проблем	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – психологічних особливостей процесу наукової діяльності. – психологічних особливостей процесу технічної творчості. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – екстраполювати психологічні знання на широке коло процесів дослідницько-інноваційної діяльності.

<i>Код</i>	<i>Професійні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
ПК-3	Здатність проводити теоретичні й експериментальні дослідження, математичне й комп'ютерне моделювання психічних явищ	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – типів і видів експериментальних досліджень у психології; – змістовного і формального планування психологічного експерименту; – форм графічного зображення інформації у науковому звіті (статті). <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – обирати тип дослідження, адекватний специфіці професійних завдань, що розв'язуються експериментальним шляхом; – планувати і протоколювати процедуру дослідження; – здійснювати якісний аналіз результатів обстеження, отриманих у процесі застосування експериментальних методик; – здійснювати кількісний аналіз результатів обстеження, отриманих у процесі застосування експериментальних методик; – представляти експериментальний звіт; – екстраполювати психологічні знання на широке коло процесів в науці й техніці.
ПК-4	Здатність використовувати наявні можливості освітнього середовища і проектування нових умов, в тому числі інформаційних, для вирішення науково-дослідних завдань	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – віртуального освітнього середовища, як інноваційного ресурсу для навчання і дослідницької діяльності; – стихійності та цілеспрямованості – методу інтерактивного самонавчання; – технології віртуальної реальності; <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – активно діяти та взаємодіяти у складі науково-педагогічного колективу; – добирати, розробляти психологічні засоби підвищення психологічного потенціалу наукової діяльності; – обґрунтовувати та впроваджувати у ВНЗ нововведення.

<i>Код</i>	<i>Професійні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
ПК-5	Здатність здійснювати професійну та особистісну самоосвіту, проектування подальшого освітнього маршруту і професійної кар'єри, участь в дослідно-експериментальній роботі.	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – компонентів структури індивідуального освітнього маршруту; – форм самоосвіти та інструментарію отримання знань; – особистісно-орієнтованих тренінгових технологій; – стратегій вибудовування професійного та кар'єрного зростання. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – актуалізувати рефлексивну й само оцінювальну діяльність; – фіксувати зміни й зростання у певний час; – опанувати технології самоменеджменту; – забезпечувати неперервність самоосвіти.
Організаційно-управлінська діяльність		
ПК-6	Здатність планувати, організовувати роботу та керувати проектами у галузі знань «Соціальні та поведінкові науки»	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – основ менеджменту науково-дослідницької діяльності як ресурсу постановки і вирішення актуальних проблем у галузі психології; – сучасних теоретико-методологічних підходів до оптимізації стилів управління науково-дослідницьким колективом; – принципів створення психологічного клімату, що сприяє підвищенню творчої та наукової активності особистості; – психологічних особливостей управлінської діяльності суб'єкта; – психологічних основ управління у сфері виробництва, бізнесу, освіти, науки; – сутність управлінської культури сучасного керівника. <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – використовувати особистісні особливості, що детермінують професійну успішність діяльності керівника; – враховувати психологічні вимоги, що висуваються до керівника як до

<i>Код</i>	<i>Професійні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
		<p>організатора;</p> <ul style="list-style-type: none"> – створювати сприятливий психологічний клімат в колективі.
ПК-7	Здатність використовувати особливості соціально психологічних явищ в управлінні	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – теоретичних підходів та концепцій психології лідерства; – шляхів формування ефективного лідерства у професійній діяльності; – фундаментальних принципів етики лідера; <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати основні елементи культури управлінської праці; – комбінувати стилі управління трудовим колективом для підвищення ефективності діяльності; – обирати методики для визначення лідерських якостей.
ПК-8	Здатність враховувати особливості загально-соціальних процесів при організації роботи та керуванні	<p>ЗНАННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – психологічних особливостей діяльності керівника (стилі управління, психологічні якості, мотиваційна сфера особистості керівника, психологічні показники управлінського розвитку керівника, запобігання професійній управлінській деформації й регресивному особистісному розвитку керівника); – психологічних особливостей управління різними організаціями; <p>УМІННЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> – використовувати способи комунікації, які застосовуються лідерами; – застосовувати прийоми мотивації та джерела впливу лідера в організації; – аналізувати та використовувати особливості різних стилів лідерства.
Педагогічна діяльність		
ПК-9	Здатність розробляти та проводити всі види занять у вищому навчальному закладі	<p>ЗНАННЯ:</p> <ul style="list-style-type: none"> – психолого-дидактичних основ навчального процесу; – таксономії цілей навчального процесу; – методів активізації пізнавальної діяльності студентів;

<i>Код</i>	<i>Професійні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
		<ul style="list-style-type: none"> – особливостей методики проведення практичних і семінарських занять; – дидактики лабораторних занять і комп'ютерного практикуму; – принципів контролю навчальних досягнень студентів та аналізу його результатів; – сутності нових та інформаційних технологій навчання у вищій школі; <p style="text-align: center;">УМІННЯ:</p> <ul style="list-style-type: none"> – формулювати навчальні цілі та обирати відповідний навчальний матеріал і його структуру. – планувати навчальні заняття згідно з робочою програмою кредитного модуля; – розробляти зміст, проводити структурування навчального матеріалу та проводити заняття різних видів; – забезпечувати послідовність викладення матеріалу та міждисциплінарні зв'язки; – організувати та керувати пізнавальною діяльністю студентів, формувати у студентів критичне мислення; – обирати методи та засоби навчання і контролю; – здійснювати контроль і оцінку результатів та проводити корекцію процесу навчання; – організовувати та аналізувати свою педагогічну діяльність; – аналізувати навчальну та навчально-методичну літературу і використовувати її в педагогічній практиці.

14.5. Професійні компетентності та зміст підготовки за спеціалізацією

<i>Код</i>	<i>Професійні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
Науково-дослідна діяльність		
ПК-1с	Здатність виявляти психологічні закономірності поведінки та діяльності особистості у соціальному середовищі.	ЗНАННЯ - закономірностей поведінки і діяльності людей, обумовлених фактом їхнього включення в соціальні

<i>Код</i>	<i>Професійні компетентності</i>	<i>Нормативний зміст підготовки</i>
ПК-2с	Здатність досліджувати соціальні особливості і якості особистості як суб'єкта соціальних стосунків і відносин.	та професійні групи; – психологічних характеристик соціальних, професійних груп та соціальних рухів;
ПК-3с	Здатність виявляти умови та механізми виникнення відхилень у процесі розвитку особистості.	– систем наукових понять і науково структурованих уявлень щодо найбільш істотних аспектів активності людини як суб'єкта праці;
ПК-4с	Здатність визначати психологічні закономірності формування спільнот та соціально-психологічні механізми регуляції їх життєдіяльності.	- особливостей соціально психологічних процесів в професійній діяльності;
ПК-5с	Здатність інтегрувати соціально-психологічні технології підтримки та допомоги індивідам, групам та спільнотам у кризових станах.	- особливостей психологічних явищ в малих групах; - особливостей психологічних явищ, які стосуються особистості;
ПК-6с	Здатність здійснювати критичний аналіз, оцінку та прогноз масових соціально-психологічних процесів, явищ та стихійних впливів.	УМІННЯ - прогнозувати та моделювати нові соціально-психологічні явища у суспільстві, організаціях, соціальних групах; - обирати соціально-психологічні методи дослідження і впливу (обґрунтування методологічних і методичних прийомів соціально-психологічного тренінгу, рольових і ділових ігор тощо).

15. Врахування відповідності запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям

В умовах середовища, що динамічно розвивається, суб'єкти системи вищої школи та різних галузей суспільної практики постійно підвищують вимоги щодо кадрового забезпечення своєї діяльності. У зв'язку з цим останнім часом з боку ринку праці та потенційних роботодавців підвищується зацікавленість до залучення фахівців найвищої кваліфікації, тобто третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, якому відповідає ступінь вищої освіти доктора філософії з відповідної спеціальності. Вимоги ринку праці виходять з Класифікатору професій ДК 003:2010, затвердженого Наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 за № 327, та окреслюють сфери діяльності випускників докторантури, серед яких викладацька і науково-дослідницька діяльність, а також психологічна діяльність практичного спрямування (Табл. 15.1).

Класифікація професій, що відповідає ОНП підготовки докторів філософії зі спеціальності 053 «Психологія» (фрагмент)

2445	Професіонали у галузі психології
2445.1	Наукові співробітники (психологія)
2310	Викладачі університетів та інших вищих навчальних закладів
2310.2	Інші викладачі університетів та вищих навчальних закладів

Таким чином, заплановані результати навчальної та наукової підготовки фахівців вищого рівня можуть бути цікаві і затребувані такими суб'єктами ринку праці, потенційними роботодавцями, а саме:

1. Суб'єкти освітньої сфери, зокрема ВНЗ різних рівнів акредитації, – це одні з багатьох потенційних роботодавців, які вимагають від працівників не тільки високого рівня виконавчої дисципліни та ґрунтовної теоретичної бази. Сучасні викладачі – це мобільні, комунікабельні, творчі особистості, які вміють швидко і якісно вирішувати завдання в умовах динамічного середовища, володіють практичними навичками та іноземною мовою, здатні підвищувати свій професійний рівень тощо. Складові вищеозначеної освітньо-наукової програми дозволяють сформувати викладача нової генерації, а саме:

- вивчення аспірантом нормативних навчальних дисциплін та дисциплін за вибором забезпечують підвищення професійної майстерності у майбутній викладацькій діяльності зі спеціальності 053 «Психологія» та набуття ними додаткових загальних і фахових компетенцій (поглиблення теоретичних та методологічних засад психології як науки; поглиблення філософської підготовки, що орієнтовані на професійну діяльність та удосконалення професійної іноземної мови);

- проходження асистентської педагогічної практики дає можливість набути досвіду педагогічної та навчально-методичної роботи у вищих навчальних закладах, розвинути професійно-педагогічні компетентності, оволодіти технологіями проведення навчальних занять та підготовки навчально-методичних матеріалів за курсами дисциплін, що читаються у ВНЗ;

- науково-дослідницькі компетентності, набуті в ході здійснення самостійного наукового пошуку, забезпечуватиме тісний зв'язок сучасної науки і практики знавчальним процесом, що дає можливість підвищити рівень ефективності підготовки сучасного психолога.

2. Для роботодавців, якими є науково-дослідні установи НАН України, а також науково-дослідні функціональні підрозділи міністерств і відомств затребуваними є фахівці, що володіють глибокими теоретичними знаннями, уміннями та навичками аналізу соціально-психологічних та політико-психологічних явищ, вміють самостійно здійснювати наукові дослідження, отримувати наукові результати, продукувати нові ідеї, розв'язувати

комплексні проблеми, пов'язані з оцінюванням та аналізом соціально-психологічних та політико-психологічних процесів та явищ. Науково-дослідницька складова підготовки фахівця вищої кваліфікації дозволяє задовольнити потреби вищеозначених роботодавців, а саме через набуття аспірантом фахових компетенцій щодо організації статистичних досліджень соціально-психологічних та політико-психологічних явищ і процесів; збирання, опрацювання та аналізу соціально-психологічної та політико-психологічної інформації; володіння статистичними методами для проведення соціально-психологічних та політико-психологічних досліджень; підготовки наукових публікацій за результатами соціально-психологічного та політико-психологічного аналізу.

16. Перспективи працевлаштування випускників аспірантури

Результатами виконання ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю «Психологія», присвоєння їх відповідної академічної та професійної кваліфікації згідно Класифікатору професій ДК 003:2010, затвердженого Наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 за № 327 та враховуючи реальні потреби ринку праці випускники докторантури мають такі перспективи працевлаштування (Табл. 16.1):

1. Посада асистента кафедри вищого навчального закладу (викладання психологічних дисциплін таких як: «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Політична психологія», «Психологія особистості» тощо).
2. Посада наукового співробітника науково-дослідницької установи: Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України.
3. Посада психолога-методиста центрів практичної психології в установах та організаціях, медичних закладах, реабілітаційних центрах;
4. Посада психолога в організаціях, фірмах, на підприємствах;
5. Посада консультанта з питань організації колективної діяльності, вирішення конфліктів.

Таблиця 16.1

Показчик професійних назв робіт за кодами професій, що відповідає ОНП підготовки докторів філософії зі спеціальності «Психологія» (фрагмент)

КОД КП	КОД ЗКПТР	ВИПУСК ЄТКД	ВИПУСК ДКХП	ПРОФЕСІЙНА НАЗВА РОБОТИ
2445.1	23667	-		Науковий співробітник (психологія)
2445.1				Науковий співробітник-консультант (психологія)
2445.2			80	Практичний психолог
2445.2	24459		1	Психолог
2310.2	20199	-		Асистент
2310.2	-	-		Викладач вищого навчального закладу

17. Кадрове забезпечення реалізації освітньо-наукової програми

Підготовка докторів філософії зі спеціальності «Психологія» забезпечуватиме досвідчений професорсько-викладацький склад Інституту. Якісний склад кадрового забезпечення підготовки докторів філософії засвідчує Додатки 3.1. та 3.2.

18. Матеріально-технічне, навчально-методичне та інформаційне забезпечення виконання освітньо-наукової програми

Усі види занять, що передбачені навчальними планами, повною мірою забезпечені необхідними навчальним площами, технічними засобами у відповідності до вимог робочих навчальних програм.

Додаток А

Розподіл змісту освітньо-наукової програми та максимальний навчальний час за дисциплінами підготовки

Код	Назва дисципліни	Загальний обсяг	
		кредитів	годин
ННД	Цикл загальної підготовки		
ННД.01	Методологія наукових досліджень та сучасного гуманітарного пізнання	3	90
ННД.02	Грантова система підтримки наукових досліджень	2	60
ННД.03	Науковий текст та академічне письмо (англійська мова)	3	90
ННД.04	Методика викладання психології у відкритому інформаційному просторі	2	60
Разом		25	300
	Цикл професійної підготовки		
ДВНУ	Дисципліни за вибором наукового закладу		
ДВНУ.01	Сучасні проблеми психології особистості	3	90
ДВНУ.02	Теоретико-методологічні проблеми психології груп	2	60
ДВНУ.03	Психологія політичної соціалізації особистості	2	60
ДВНУ.04	Методологія емпіричних досліджень у психології	2	60
ДВНУ.05	Сучасні програмні засоби в психологічних дослідженнях	3	90
Разом		12	360

ДВА	Дисципліни за вибором аспіранта		
ДВА.01	Проблеми розробки психодіагностичного інструментарію	2	60
ДВА.02	Основи самопізнання та саморозвитку особистості	2	60
ДВА.03	Дослідження за методом обґрунтованої теорії	2	60
ДВА.04	Психопатологія політичного життя	2	60
ДВА.05	Ресурси дискурс-аналізу у політико-психологічному дослідженні	2	60
ДВА.06	Психологічна публікація в іноземних журналах	2	60
ДВА.07	Психопатологія в медіа	2	60
ДВА.08	Психологія політичних комунікацій	2	60
ДВА.09	Психологія масових комунікацій	2	60
ДВА.10	Психологічна антропологія	2	60
ДВА.11	Наукові школи та теорії в сучасній психології	2	60
ДВА.12	Методика і техніка наукового дослідження	2	60
	Разом	8	240
	Цикл практичної підготовки		
АПП	Асистентська педагогічна практика	3	90
	Разом	3	90
	Разом за навчання	33	990

АНОТАЦІЇ ДИСЦИПЛІН ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА

ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

1.1. ДИСЦИПЛІНА «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА СУЧАСНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПІЗНАННЯ»

Мета навчальної дисципліни – забезпечення підготовки аспірантів в галузі методологічних проблем соціально-гуманітарних наук загалом та психології зокрема на сучасному рівні їх розвитку, формування максимально повної картини сучасних методологічних програм в контексті їх еволюції від класичної до неklasичної форми розвитку гуманітарних наук; ознайомлення з внутрішньою логікою кожної великої методологічної програми, умовами її евристичності, межами її можливостей, а також тенденціями їхнього історичного розвитку. Дисципліна включає знайомство з сучасними дискусіями з проблем гуманітарних наук і освоєння матеріалу, що дозволить ставити і вирішувати дослідницькі завдання в психологічній сфері на сучасному рівні.

Завдання навчального курсу:

1. Ознайомити аспірантів з методологією соціальних наук як системою знання, видом теоретичної діяльності і складовим елементом сучасного світогляду; визначити місце науки в культурі і показати основні моменти філософського осмислення науки в соціокультурному аспекті.
2. Розкрити питання, пов'язані з обговоренням проблем філософії гуманітарних наук та познайомити з сучасними методологічними концепціями в області гуманітарних наук.
3. Висвітлити основні моменти методологічних дискусій в області гуманітарного пізнання, а через них - основні проблеми сучасної методології гуманітарних наук.
4. Забезпечити оволодіння базовим категоріальним апаратом, принципами та прийомами філософського пізнання.
5. Стимулювати вироблення навичок роботи з оригінальними і адаптованими текстами, присвяченими проблемам методології соціальних наук.
6. Сформувати вміння застосовувати отримані загальні знання для вирішення конкретних професійних завдань.
7. Сприяти розвитку навичок критичного сприйняття і оцінки джерел інформації, необхідної для здійснення осмисленого світоглядного і професійного самовизначення.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- основні дослідницькі програми соціально-гуманітарних наук, основні терміни і концепції філософії соціально-гуманітарних наук;
- філософські основи і установки методологічних програм класичної та неklasичної форми гуманітарних наук,
- специфіку об'єкта та предмета соціально-гуманітарного пізнання;
- природу і ціннісні передумови в соціальному пізнанні та їхній вплив на розвиток гуманітарного знання,
- особливості тексту як форми представлення соціального знання;
- особливості простору і часу в гуманітарному знанні.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- інтерпретувати методологічні тексти;
- використовувати фундаментальні знання філософської та загальнонаукової методології та основних концепцій конкретних наук у сфері професійної діяльності;
- застосовувати сучасну філософську та методологічну термінологію;
- здійснювати методологічний аналіз наукового знання в цілому, гуманітарного зокрема, його рівнів форм і методів;

Зміст дисципліни за темами

1.2. ДИСЦИПЛІНА «ГРАНТОВА СИСТЕМА ПІДТРИМКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Мета навчальної дисципліни – розуміння аспірантами концепції та ідеї грантової підтримки. Створення загальної картини принципів функціонування фондів та установ, що надають підтримку наукових та громадських проектів. Розвиток умінь аналітичного вибору потенційно результативних варіантів з усього обсягу пропозицій; формування навичок оформлення документації на кожному з етапів подання заявки та оформлення звітності.

Завдання навчального курсу:

1. Сформувані якісне розуміння молодими науковцями ролі грантової підтримки в розвитку науки та суспільства.
2. Стимулювати інтерес до розробки досліджень, що відповідатимуть сучасним науковим запитам, та пошуку ресурсів на проведення цих досліджень.
3. Напрацювати вміння формулювати цілі дослідження не тільки на науковому рівні, але і враховуючи вимоги, що висуваються організаціями, що надають грантову підтримку.

4. Забезпечити формування основ раціонального вибору подання матеріалів на грантову допомогу, сформувати здатність до розрізнення індивідуальних та групових заявок, оцінки умов стажування та залучення декількох видів підтримки в рамках одного проекту.
5. Сприяти розвитку компетенцій грамотного оформлення документів на всіх етапах отримання допомоги.
6. Сприяти усвідомленню правильного планування витрат та ресурсів, що потребуватиме дослідження, складання бюджету, реального оцінювання наявних ресурсів та обсягів роботи.
7. Ознайомлення з основними ризиками, особливостями, нюансами та «підводними каменями» з якими можна зіткнутися в умовах подання документації на грантову допомогу та її отримання.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- принципи діяльності системи грантової підтримки, її закони та значення для науки;
- види та форми грантової підтримки в сучасному суспільстві;
- всі етапи оформлення документів, пов'язаних з вибором програми, поданням та отриманням гранту;
- норми, що регулюють систему грантової допомоги в Україні та їх особливості;
- основні труднощі та нюанси, які виникають у процесі подання гранту та подальшого звітування щодо його результатів;
- загальні принципи оформлення надання грантової підтримки.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- конструктивно обирати форму подання гранту (індивідуальна, колективна; грант, стажування та ін.);
- правильно оформлювати документи, зокрема заявки, укладання бюджету, звітності;
- використовувати отримані знання для продуктивної співпраці з донорськими організаціями;
- розширювати сферу наукових досягнень сучасного українського суспільства.

Зміст дисципліни за темами

**1.3. ДИСЦИПЛІНА «НАУКОВИЙ ТЕКСТ ТА АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО
(АНГЛІЙСЬКА МОВА)»**

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення аспірантів з основними особливостями наукового стилю мовлення; вивчення найбільш поширених жанрів усного та письмового академічного дискурсу; формування навичок

створення письмових та усних академічних текстів на основі уявлень про їхні цілі, структуру, стилістичні особливості, жанрові відмінності; оволодіння базовими принципами англomовної комунікації в академічному середовищі. В рамках курсу обговорюються особливості наступних жанрів: навчальне есе, наукова стаття, реферат (рецензія), наукова доповідь, презентація до доповіді. Основна увага в рамках курсу приділяється саме письмовим формам, спрямованим на формування в аспірантів уявлень про письмові форми досліджень і навички написання академічних текстів англійською мовою.

Завдання навчального курсу:

1. Підготовка аспірантів до використання англійської мови в професійному і науковому спілкуванні.
2. Вивчення закономірностей побудови і стилістичних особливостей наукових текстів англійською мовою.
3. Формування мовних навичок, що сприяють написанню науково значущих текстів.
4. Формування академічних навичок, необхідних при роботі з науковими інформаційними джерелами, критичного читання, проведення peer-reviews тощо.
5. Використання комп'ютерних та інформаційних технологій з метою написання академічних текстів.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- основні вимоги, що пред'являються міжнародним співтовариством до написання наукових праць;
- основні види наукових текстів, які створюються в академічному середовищі;
- етапи написання наукового тексту;
- стилістичні та прагматичні особливості наукових текстів;
- граматичні та лексичні особливості наукових текстів;
- особливості наукової етики (плагіат, коректність цитування тощо).
- джерела інформації, якими слід користуватися в роботі по складанню наукових текстів.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- підбирати і обробляти інформацію англійською мовою щодо обраної теми дослідження;
- складати і редагувати «чорнову» версію англomовного наукового тексту;
- оформляти наукову працю відповідно до вимог наукових видань;
- складати академічні тексти наступних видів: есе і реферат;
- стилістично коректно обирати форми написання текстів залежно від прагматичної мети;
- використовувати лексико-граматичні засоби англійської мови для

вираження критичної оцінки, висловлення власної думки, резюмування, зіставлення, пояснення і коментування даних;

- працювати з великими обсягами текстової інформації англійською мовою.

Зміст дисципліни за темами

1.4. ДИСЦИПЛІНА «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ У ВІДКРИТОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ»

Мета навчальної дисципліни – оволодіння аспірантами теоретичними та практичними професійними знаннями щодо різних типів та шляхів подання освітніх матеріалів, що, зокрема, включатимуть залучення слухачів до навчального процесу, а також підвищення їх професійного рівня та оволодіння сучасними методами організації навчання у відкритому інформаційному просторі.

Завдання навчального курсу:

1. Стимулювати усвідомлення цілей освітнього процесу з урахуванням нових трендів розвитку освіти.
2. Актуалізувати інтерес до викладання загальних психологічних дисциплін за рахунок розширення та осучаснення освітнього інструментарію.
3. Сприяти оволодінню новими методами викладання та способами організації взаємодії викладачів та аспірантів, включаючи керувану аспірантом персоналізацію навчання, апробування нових моделей і навчальних просторів, використання нових моделей кредитування (мікро-ступені, онлайн-спеціалізації тощо).
4. Ознайомити з основними засобами сучасної освіти у відкритому інформаційному просторі, умовами та нюансами їх використання.
5. Розвинути здатність до компетентного вибору ефективних шляхів надання інформації в процесі навчання та якісної їх реалізації.
6. Сприяти поширенню та популяризації науки та наукового мислення.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- загальні сучасні підходи до викладання психологічних дисциплін з урахуванням новітніх трендів розвитку освіти;
- головні цілі викладання психології та інших дисциплін у вищій школі;
- різні новітні методи оформлення навчального процесу та умови їх вибору (проблемне навчання, тренінги, кейси, ігрове віртуальне середовище, augmented, distributed, flipped-learning tech or blended (доповнене, розподілене, перевернуте або змішане) навчання та ін.);

- основні актуальні засоби збору і передачі інформації, умови та принципи їх використання (онлайн-форми, подкасти, відеолекції, презентації, вебінари, інтерактивні стилі навчання та ін.)
- комбінації методів та технік при побудові освітнього курсу для ефективного досягнення освітніх цілей, включаючи концепцію BYOD (Bring your own device – візьми свій власний дівайс);
- різні системи оцінювання засвоєння переданих знань та отримання зворотного зв'язку від аспірантів.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- ставити або самостійно визначати цілі освітнього курсу та моделювати освітній процес відповідно них;
- визначати методи передачі наукової інформації від викладача аспірантам, згідно типу дисципліни та інших її характеристик (практична, теоретична та ін.);
- підвищувати ефективність занять за рахунок вдалого оперування сучасними засобами освіти (підготовка презентацій, прослуховування відео лекції та виконання завдань в інтерактивному режимі, створення вебінарів);
- планувати процес поширення наукових знань для широкої аудиторії (напр., підготовка освітнього інтернет-курсу);
- сприяти особистісному та професійному зростанню;
- реалізовувати ефективний освітній процес, а також посилювати прагнення аспірантів до поглиблених досліджень різної тематики;
- обирати ефективну систему оцінки засвоєних знань та отримання зворотного зв'язку від аспірантів.
-

Зміст дисципліни за темами

II. ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

2.1. ДИСЦИПЛІНА «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ»

Мета навчальної дисципліни – оволодіння аспірантами теоретичними професійними знаннями з сучасних проблем психології особистості; формування уявлень про сучасні проблеми практики психології особистості; розширення й поглиблення знання методологічних основ і методичного інструментарію дослідження психології особистості.

Завдання навчального курсу:

1. Розглянути підходи до розуміння предмета психології особистості залежно від методологічної парадигми.
2. Розкрити пояснювальні і прогностичні функції сучасних теорій особистості.
3. Розглянути основні підходи дослідження сучасних проблем психології

особистості.

4. Розглянути сфери практичного застосування теоретичних положень і принципів вирішення сучасних проблем психології особистості.

5. Оволодіти методичним інструментарієм дослідження психічних процесів, властивостей і станів людини як цілісної індивідуальності.

6. Розвинути вміння аналізувати актуальні проблеми психології особистості.

7. Розширити вміння і опрацювати навички самостійної науково-дослідницької діяльності в галузі дослідження особистості.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- різноманіття феноменології, основні категорії та поняття психології особистості;
- основні західні і вітчизняні досягнення психології особистості
- психологічні типології особистості, підходи дослідження психології особистості;
- основні персонологічні концепції, методи діагностики і консультування, напрямки розвитку психології особистості в сучасній вітчизняній і зарубіжній психології;
- рушійні сили і умови, джерела і закономірності, норми і відхилення розвитку особистості, періодизації розвитку індивідуальності;
- індивідуальні властивості людини і їх роль у розвитку особистості;
- основні підходи експериментальних досліджень особистості.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- орієнтуватись в основних концепціях зарубіжної і вітчизняної психології особистості,
- застосовувати знання теорії особистості до аналізу соціально-значущих проблем суспільства;
- аналізувати актуальні проблеми в психології особистості;
- застосовувати знання психології особистості в дослідній і практичній роботі;
- використовувати основні теоретичні положення психології особистості, її методи при здійсненні аналізу і розв'язанні дослідницьких завдань;
- самостійно здійснювати науково-дослідну діяльність в галузі дослідження особистості.

Зміст дисципліни за темами

2.2. ДИСЦИПЛІНА «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ГРУП»

Мета навчальної дисципліни – оволодіння аспірантами теоретико-методологічними знаннями з проблем соціальної психології малих, середніх і великих груп, групової динаміки, соціальної психології ролей, структури груп, особистісної і групової ідентичності; розвиток вміння працювати з психологічними характеристиками групи; набуття знань та досвіду з методології та практичних методів роботи з групами, а також стимулювання розвитку особистісних вмінь та практичних навичок роботи з групами різного типу та спрямування.

Завдання навчального курсу:

1. Стимулювати інтерес до різноманітних теоретичних і практичних аспектів психології груп.
2. Актуалізувати особистий досвід соціальної комунікації та взаємодії, використовувати його в теоретичні положення курсу.
3. Сприяти розвитку фахових компетенцій моделювання групової взаємодії та особистих комунікативних здібностей.
4. Навчити аналізувати та діагностувати групові процеси і стани, рівень розвитку групи, а також прогнозувати та коригувати подальший її розвиток.
5. Стимулювати розвиток особистісних лідерських якостей та сприяти набуттю свідомого досвіду керування малими і великими групами і побудовою міжгрупових взаємин.
6. Навчити виявляти і актуалізувати ресурсні потенціали групи та сприяти їх реалізації, компетентно керувати процесом розвитку груп в організаційній, навчальній та тренінговій роботі.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- сутність та механізми функціонування груп, закономірності їх становлення, групової взаємодії; бути здатним застосовувати їх при роботі з групами і колективами в професійній діяльності;
- особливості розвитку і функціонування груп на різних етапах їх еволюції;
- спільне і особливе у функціонуванні груп різного рівня (малих, середніх, великих, глобальних груп);
- методи і методики дослідження груп різного рівня організації та спрямування.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- використовувати отримані знання для подальшого їх застосування у практиці роботи з групами;
- працювати з феноменами великих груп;
- досліджувати групи різного рівня організації та розвитку, а також особливості їх внутрішньогрупової та міжгрупової взаємодії;
- досліджувати групові характеристики та структури малих, середніх та великих груп, здійснювати аналіз групових процесів і станів;

- використовувати групові ресурси та потенціали в різноманітних життєвих ситуаціях.

Зміст дисципліни за темами

2.3. ДИСЦИПЛІНА «ПСИХОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ»

Мета навчальної дисципліни – оволодіння аспірантами теоретичними та професійними знаннями щодо сутності політичної соціалізації, методологічних підходів до дослідження соціально-психологічних умов, механізмів та чинників розвитку політичних ставлень, конструювання політичної картини світу та становлення політичної (громадянської) суб'єктності молоді; набуття здобувачами практичних умінь визначати проблемні зони і залучати ресурси соціалізації у конкретних ситуаціях розвитку.

Завдання навчального курсу:

1. Стимулювати інтерес до соціально-психологічних проблем соціалізації молоді у суспільстві, що трансформується.
2. Ознайомити аспірантів із сучасними тенденціями дослідження проблем політичної соціалізації.
3. Ознайомити здобувачів з методичними засадами дослідження, показниками та індикаторами політичної соціалізованості молоді.
4. Сприяти розвитку компетенцій аналізу особливостей та виявлення ресурсів політичної соціалізації.
5. Актуалізувати рефлексію щодо власної політичної картини світу і рівня громадянської суб'єктності.
6. Сприяти набуттю досвіду інтерпретації пропозицій дискурсу суб'єктів політичної соціалізації.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- соціально-психологічну сутність процесу політичної соціалізації, його механізми та функції;
- відмінності в уявленнях про зміст, цілі та результат політичної соціалізації у традиційному, модерному та постмодерному суспільствах;
- основні проблеми політичної соціалізації у суспільстві, що трансформується;
- методичні засади кількісних та якісних досліджень особливостей політичної соціалізації.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- відбирати інструментарій для дослідження окремих аспектів політичної соціалізації;

- здійснювати аналіз соціалізувального потенціалу та визначати шляхи його актуалізації;
- коректно інтерпретувати результати емпіричних політико-психологічних досліджень;
- використовувати отримані знання для професійного і особистісного саморозвитку;
- аналізувати мотиви політичної активності і нести соціальну відповідальність за свою громадянську позицію та наслідки власного політичного вибору.

Зміст дисципліни за темами

2.4. ДИСЦИПЛІНА «МЕТОДОЛОГІЯ ЕМПІРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЇ»

Мета навчальної дисципліни – опанування теоретичних професійних знань про функціонування емпіричних методів у галузях психологічної науки, набуття вмінь оцінювати, вибирати, розробляти та використовувати ефективні методи дослідження психічних явищ, оволодіння практичними навичками їхнього адекватного застосування відповідно до поставлених цілей і завдань.

Завдання навчального курсу:

1. Ознайомити аспірантів із проблемою зв'язків і відношень теоретичних та емпіричних методів у психологічних дослідженнях.
2. Актуалізувати знання про наявні в психології погляди на місце емпіричних методів у поясненні змісту психічних явищ.
3. Розкрити особливості використання емпіричних методів у загально-, соціально - та політико-психологічних дослідженнях.
4. Сприяти формуванню об'єктивної наукової позиції щодо вибору і застосування емпіричних методів у дослідженнях за темою дисертації.
5. Розвивати науково-дослідницькі компетенції з використання емпіричних методів у процесі виконання завдань дисертації.
6. Сприяти адекватній науково-психологічній інтерпретації результатів на основі застосування емпіричних методів дослідження.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- зміст сучасних підходів до методологічних проблем емпіричних досліджень у психології;
- основні методи емпіричних досліджень та особливості їхнього застосування в загальній, соціальній і політичній психології;
- принципи добору та використання психологічних методик відповідно до предмету і завдань дослідження;

- особливості організації та процедури емпіричних досліджень у межах визначеної проблематики;
- можливі труднощі застосування емпіричних методів і способи їхнього уникнення або подолання;
- принципи і прийоми обробки та якісної інтерпретації отриманих кількісних показників.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- ставити цілі і формулювати завдання емпіричного дослідження;
- визначати процедуру та етапи емпіричного дослідження;
- визначати методи та формувати набір методик для емпіричного дослідження;
- формувати вибірку для емпіричного дослідження;
- організувати підготовку та проведення емпіричного дослідження;
- забезпечувати наукову адекватність застосування методів і методик;
- здійснювати коректну статистичну обробку отриманих даних;
- компетентно інтерпретувати результати емпіричного дослідження.

Зміст дисципліни за темами

2.5. ДИСЦИПЛІНА «СУЧАСНІ ПРОГРАМНІ ЗАСОБИ В ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ»

Мета навчальної дисципліни – навчальний курс «Сучасні програмні засоби в психологічних дослідженнях» спрямований на забезпечення формування практичних навичок у використанні пакетів прикладних програм на всіх етапах обробки великих масивів статистичних даних (збір даних, доступ до даних і управління даними, аналіз даних, презентація отриманих результатів).

Завдання навчального курсу:

1. Поглибити розуміння аспірантами принципів наукового дослідження, евристичних можливостей і обмежень статистичних методів аналізу кількісних даних в соціології.
2. Актуалізувати та систематизувати наявні знання аспірантів зі статистичного аналізу даних, що вимірюються за різними типами шкал.
3. Сформувати уявлення про багаторівневі лінійні моделі і можливості ієрархічного аналізу даних.
4. Ознайомити з основними методами модифікації даних.
5. Вивчити технічні можливості програми в проведенні факторного, кореляційного, кластерного аналізу.
6. Ознайомити з графічними можливостями ілюстрації отриманих даних та різних форм представлення результату психологічного дослідження.
7. Ознайомити з інформаційними технологіями структурування, інтерпретації та аналізу результатів психологічних експериментів.

8. Ознайомити з інформаційними технологіями створення і використання систем автоматизованого та дистанційного анкетування і тестування.
9. Ознайомити з інформаційними технологіями розробки нових психодіагностичних методик.
10. Забезпечити володіння інформаційними технологіями професійно-орієнтованої інформації (в тому числі на іншомовних сайтах).

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- евристичні можливості та обмеження застосування статистичних методів аналізу кількісних даних в сучасній психології;
- теоретичні засади сучасних кількісних методів аналізу даних і тенденції їхнього розвитку;
- методи перевірки статистичних припущень;
- особливості непараметричної статистики;
- сучасні підходи до аналізу категоріальних даних;
- сучасні підходи до вимірювання латентних змінних; засади методу моделювання структурними рівняннями і принципи конфірматорного факторного аналізу;
- можливості багаторівневих лінійних моделей та ієрархічного аналізу даних.
- класифікацію, напрямки розвитку та особливості використання сучасних інформаційних технологій в психологічній галузі;
- інформаційні технології створення та застосування психодіагностичних комп'ютерних тестів (в тому числі через мережу Internet);
- спеціалізовані програми статистичного аналізу результатів психологічних досліджень;
- сучасні методики on-line комп'ютерного психодіагностичного тестування (анкетування);
- популярні інтернет-ресурси в галузі наукової та практичної психології.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- використовувати офісні програмні системи для створення систем тестування та анкетування;
- використовувати спеціалізовані програми для проведення статистичного аналізу результатів психологічних експериментів;
- використовувати сучасні комп'ютерні технології пошуку інформації в мережі Інтернет (в тому числі на іншомовних сайтах);
- застосовувати мультимедійні технології пакету Microsoft Office для реалізації візуальних методів Data Mining.
- класифікувати і порівнювати сучасні методи аналізу кількісних даних;
- оцінювати евристичні можливості методів аналізу кількісних даних і статистичних моделей;

- застосовувати метод логістичної регресії (бінарної, мультиноміальної, порядкової) та інтерпретувати його результати з використанням програмного пакету SPSS;
- самостійно ставити змістовні задачі, що розв'язуються відповідним методом, вміти планувати збирання даних для відповідних задач
- інтерпретувати результати обчислень програм статистичного аналізу даних.

Зміст дисципліни за темами

3.1. ДИСЦИПЛІНА «ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ»

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення з теоретичними та практичними основами розроблення психодіагностичного інструментарію, основними принципами розробки психодіагностичних методик, формування у аспірантів системи основних понять психометрики, розвинення адекватних уявлень про конструювання вимірювального інструменту, забезпечення засвоєння основних процедур конструювання інструментарію.

Завдання навчального курсу:

1. Зорієнтувати аспірантів на поглиблене вивчення психодіагностики залежно від сфери наукової діяльності.
2. Ознайомити з новітніми видами психодіагностичних методик та процедурами їхньої адаптації.
3. Забезпечити оволодіння основними принципами диференціальної психометрики - стандартизації, надійності та валідності.
4. Ознайомити з основними тенденціями розвитку психодіагностики на сучасному етапі.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- основні теоретико-методологічні та етичні принципи конструювання і проведення психодіагностичного дослідження;
- специфіку, структуру і моделі побудови психодіагностичного процесу;
- історію створення та апробації різних діагностичних методів;
- принципи побудови та конструктивну специфіку засобів психодіагностичного вимірювання;
- вимоги до психодіагностичних методик;
- загрози психометричній якості інструментарію;
- етичні аспекти проведення психодіагностичного дослідження;
- психометричні засоби контролю якості психодіагностичних методик.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- формулювати науковий апарат психодіагностичного дослідження стосовно певного психологічного явища;
- оцінювати психометричні параметри вимірювального інструментарію (валідність, надійність, достовірність, стандартизованість);
- обирати валідні, надійні методи і прийоми дослідження;
- конструювати психодіагностичні методики відповідно до предмета дослідження;
- здійснювати процедури адаптації особистісних опитувальників;
- уміти усунути загрози психометричної якості інструментарію.

Зміст дисципліни за темами

3.2. ДИСЦИПЛІНА «ОСНОВИ САМОПІЗНАННЯ ТА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ»

Мета навчальної дисципліни – оволодіння аспірантами теоретичними професійними знаннями з проблем розвитку самосвідомості, самопізнання і саморозвитку особистості, стимулювання особистісного і професійного саморозвитку як життєвого орієнтиру особистості та набуття здобувачами практичних навичок послідовного самопізнання і сприяння особистісному і професійному зростанню та підвищення самоефективності.

Завдання навчального курсу:

1. Стимулювати інтерес до проблеми самопізнання та саморозвитку особистості на різних вікових етапах.
2. Актуалізувати знання про професійно значущі якості особистості та мотивацію їх розвитку і вдосконалення.
3. Сприяти формуванню життєвих планів особи.
4. Сприяти розвитку компетенцій адекватного розуміння себе і здійснення продуктивного самовиховання своєї особистості.
5. Ознайомлення з основними засобами самопізнання та саморозвитку та розвиток навичок їхнього використання.
6. Сприяти набуттю досвіду особистісних змін, послідовного самопізнання та саморозвитку.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- психологічну сутність процесу самопізнання та саморозвитку особистості, механізми цих процесів;

- особливості протікання процесів самопізнання та саморозвитку особистості на різних вікових етапах та на етапі професійного зростання;
- основні причини труднощів, які виникають у процесі самопізнання і саморозвитку та основні методи саморегуляції;
- основні засоби та техніки самопізнання, саморозвитку та саморегуляції, правила їх використання у вирішенні професійних завдань.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- використовувати отримані знання для послідовного самопізнання;
- сприяння особистісному та професійному зростанню;
- досліджувати себе, свої здібності (зокрема лідерські);
- проводити аналіз власних можливостей успішної самореалізації;
- здійснювати аналіз ресурсного потенціалу та сприяти його реалізації;
- компетентно сприяти особистісному і професійному розвитку інших у процесі діалогового спілкування;
- реалізовувати здатність до саморозвитку і самовдосконалення протягом життя;
- нести соціальну відповідальність за результати прийнятих рішень та за навчання інших.

Зміст дисципліни за темами

3.3. ДИСЦИПЛІНА «ДОСЛІДЖЕННЯ ЗА МЕТОДОМ ОБҐРУНТОВАНОЇ ТЕОРІЇ»

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення аспірантів з продуктивною стратегією дослідження, реалізованого в якісній традиції, з його методологічними засадами, формування навичок використання процедур обґрунтованої теорії, а також аналізу та інтерпретації якісних даних.

Завдання навчального курсу:

1. Стимулювати зацікавлення до використання основних положень і методів гуманітарних і соціальних наук при вирішенні професійних завдань.
2. Розвивати здатність аналізувати соціально значущі проблеми та процеси.
3. Стимулювати розвиток здатності застосовувати в професійній діяльності базові та професійно-профільовані знання і навички з основ обґрунтованої теорії і методів якісного дослідження.
4. Формувати здатність самостійно формулювати цілі, ставити конкретні завдання наукових досліджень в різних областях психології та вирішувати їх за допомогою процедур обґрунтованої теорії.

5. Розвивати здатність і готовність використовувати знання методів і теорій соціальних і гуманітарних наук при здійсненні експертної, консалтингової та аналітичної діяльності.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- методологічні основи, теоретичні витoki та історію розвитку якісних досліджень та обґрунтованої теорії в психології;
- відмінності якісного і кількісного підходів, пізнавальні можливості і області застосування якісних досліджень;
- різновиди стратегій якісного дослідження та відповідні їм методи дослідження;
- основні методи, процедури, техніки збору даних за методом обґрунтованої теорії в якісному дослідженні;
- особливості аналізу та інтерпретації якісних даних, отриманих за методом обґрунтованої теорії.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- відбирати і піддавати первинному аналізу дані про соціально-психологічні процеси і особливості соціальних спільнот;
- обґрунтовано вибирати дослідницький підхід і стратегію дослідження;
- застосовувати відповідні цілям конкретного дослідження методи збору даних, враховувати їх обмеження, оцінювати якість психологічної інформації;
- проводити, відбирати, обробляти і аналізувати дані про соціальні процеси і соціальні спільноти, здійснювати адекватну й повну соціально-психологічну інтерпретацію даних;
- логічно вибудовувати послідовну змістовну аргументацію щодо досліджуваних феноменів;
- критично аналізувати інформаційні джерела, наукові тексти й використовувати їх для підвищення теоретичної чутливості;
- представляти результати дослідницької та аналітичної роботи перед аудиторією в рамках обґрунтованої теорії;
- самостійно розробляти програму соціально-психологічного дослідження за методом обґрунтованої теорії та формулювати основні елементи дослідницького циклу;
- користуватися процедурами кодування й техніками збору і аналізу даних.

Зміст дисципліни за темами

3.4. ДИСЦИПЛІНА «ПСИХОПАТОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ»

Мета навчальної дисципліни – опанування теоретичних професійних знань про функціонування емпіричних методів у галузях психологічної науки, набуття вмінь оцінювати, вибирати, розробляти та використовувати ефективні методи дослідження психічних явищ, оволодіння практичними навичками їхнього адекватного застосування відповідно до поставлених цілей і завдань.

Завдання навчального курсу:

1. Ознайомити аспірантів з теоретичними засадами психологічного розуміння політичного життя.
2. Структурувати знання про наявні в психології погляди на природу психологічно проблемних політичних явищ.
3. Розкрити особливості застосування психологічних методів до пояснення психологічно проблемних політичних явищ.
4. Сприяти формуванню наукової позиції щодо психопатологічних проявів політичного життя.
5. Розвивати науково-дослідницькі компетенції з використання політико-психологічних методів у процесі виконання завдань дисертації.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- зміст сучасних підходів до психологічних проблем політичного життя;
- специфіку політичної психопатології в загальному контексті суспільних процесів;
- напрями теоретичних та емпіричних досліджень політичної психопатології;
- основні методи політико-психологічних досліджень та особливості їхнього застосування;
- обмеження і труднощі психологічного пояснення проблемних явищ політичного життя.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- визначати об'єкт, предмет і мету психологічного дослідження психопатологій політичного характеру;
- забезпечувати методологічну адекватність і коректність емпіричного дослідження психологічно проблемних політичних явищ;
- компетентно інтерпретувати результати дослідження політичних психопатологій;
- надавати психологічну консультацію з питань запобігання психопатологічним явищам у політиці та подолання їх;
- адекватно представляти результати досліджень у науковому та публічному просторі.

Зміст дисципліни за темами

3.5. ДИСЦИПЛІНА «РЕСУРСИ ДИСКУРС-АНАЛІЗУ У ПОЛІТИКО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ»

Мета навчальної дисципліни – формування уявлення про специфіку дискурсу в різних сегментах політичної комунікації, вироблення навичок аналізу різних типів, форм, способів організації і функціонування політичного дискурсу.

Завдання навчального курсу:

1. Сформувати уявлення про механізми сприйняття тексту і ресурси різних мовних рівнів в аспекті впливу на інтелектуальну та фізичну діяльність адресата.
2. Навчити методам аналізу політичного тексту з точки зору механізмів впливу.
3. Ознайомити аспірантів з поняттєвим апаратом теорії дискурсу, її міждисциплінарними зв'язками, джерелами виникнення дискурсивного аналізу, сучасними підходами, методами і технологіями дискурсивного аналізу в сфері політичної психології, аспектами породження і розуміння дискурсу як мовної практики.
4. Розвинути здатність оцінювати особливості функціонування інформації в політичному дискурсі.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- методологічні основи дискурс-аналітичного дослідження, застосування дискурс-аналізу та його методів у площині політичної психології;
- теоретичні моделі дискурс-аналізу, що описують політичні дії, соціальне сприйняття, політичну комунікацію і взаємодію на макро- і мікрорівнях;
- основні напрямки та підходи до реалізації дискурс-аналізу в політичній психології;
- категоріально-поняттєвий апарат курсу та основні поняття дискурс-аналітики;
- ресурси системи мови і її різних рівнів в плані мовного впливу в політичній комунікації.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- самостійно аналізувати тексти різних політичних жанрів, давати аргументовану оцінку ефективності конкретного тексту;
- грамотно, використовуючи термінологічний апарат дисципліни, формулювати власну думку щодо прийомів аргументації і способів впливу на адресата, здійснюваного у політичній комунікації;
- застосовувати отримані знання при аналізі політичних текстів;
- аналізувати різні політичні феномени і процеси, структуру і особливості політичних відносин, політичних груп, інших інститутів суспільства з

- використанням можливостей і правил методу дискурс-аналізу;
- типологізувати і іншим чином узагальнювати теоретичну і емпіричну інформацію при аналізі політико-психологічної дійсності;
- застосовувати дискурс-аналіз як окремий метод дослідження в політичній психології, а також в комбінації з іншими методами;
- формулювати авторські ідеї при реалізації методу дискурс-аналізу брати участь в проектних формах роботи і реалізовувати самостійні аналітичні проекти;
- використовувати основні методи і прийоми системно-функціонального, структурного опису дискурсу як комунікативної події;
- володіти методами сегментації дискурсу і побудови макроструктури дискурсу як способу обробки політичної інформації;
- працювати з різними видами і типами дискурсів, застосовувати методи дискурсивного аналізу до різних видів текстів.

Зміст дисципліни за темами

3.6. ДИСЦИПЛІНА «ПСИХОЛОГІЧНА ПУБЛІКАЦІЯ В ІНОЗЕМНИХ ЖУРНАЛАХ»

Мета навчальної дисципліни – оволодіння аспірантами професійними практичними знаннями і вміннями, необхідними для підготовки публікації англійською мовою в психологічному журналі, внесеному до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Sciences.

Завдання навчального курсу:

1. Актуалізувати знання щодо наукового стилю письма (academic writing), структури наукового тексту та типів наукового дискурсу, принципів наукової доброчесності (етичні проблеми дослідження і наукової комунікації).
2. Ознайомити з принципами пошуку іноземного журналу для публікації статті, загальними і специфічними редакторськими вимогами до публікації (APA стиль).
3. Формувати вміння тайм-менеджменту підготовки англійської публікації, планування і контролю виконання, взаємодії для співпраці.
4. Сприяти засвоєнню правил підготовки анотації, визначення ключових слів, визначення обов'язкових змістових блоків статті, представлення даних, фразеології і особливостей письмової мови наукової публікації різного жанру.
5. Ознайомити з сервісами антиплагіату, правилами визначення різних типів плагіату, правилами оформлення посилань, стилями оформлення

списку використаних джерел, сприяти самовизначенню на недопущення плагіату.

6. Сприяти засвоєнню правил академічного письма, способів запобігання типовим помилкам(граматичним, пунктуаційним, фразеологічним), орієнтування в ключових англомовних психологічних термінах та аббревіатурах, шляхах забезпечення редагування носіями мови (proofreading).

7. Формування умінь використовувати рефлексивні технології спілкування у процесі проходження основних етапів публікації.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- ознаки і критерії наукового стилю письма (academic writing);
- вимоги до публікації в іноземних фахових психологічних журналах;
- типи журналів, значення наукометричних показників;
- ознаки плагіату і правила запобігання;
- стилі оформлення посилань і списку літератури (APA стиль);
- вимоги до представлення даних емпіричного дослідження;
- критерії оцінювання наукової публікації.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- використовувати web-сервіси для пошуку інформації, вибору журналу, підготовки власної статті, її подання в іноземний журнал;
- визначати журнали «хижаки»;
- розуміти значення наукометричних індексів, імпаکت-фактору журналу;
- здійснити тайм-менеджмент підготовки наукової публікації;
- написати адекватну анотацію до статті;
- вибрати ключові слова, які сприятимуть просуванню статті в інформаційному просторі;
- правильно представити дані дослідження, оформити таблиці і малюнки згідно з редакторськими вимогами;
- визначити структуру статті і реалізувати чітку мікроструктуру наукового тексту, уміти зробити адекватні висновки з наукових даних;
- оформити посилання і список використаних джерел згідно з вимогами APA стилю;
- користуватися програмами «анти-плагіат» для оцінки власного тексту;
- ефективно здійснювати наукову комунікацію в міжнародному просторі;
- підготовку презентації результатів дослідження на міжнародному заході.

3.7. ДИСЦИПЛІНА «ПРОФІЛАКТИКА ПСИХОПАТОЛОГІЇ В МЕДІА»

Мета навчальної дисципліни – оволодіння аспірантами теоретичними професійними знаннями з основних психологічних проблем віртуалізації

життя, викликів і ризиків інформаційного суспільства та рефлексивними моделями їх опанування, а також набуття здобувачами практичних умінь захисту дітей різного віку від медіаризиків, психоедукації медіатравми війни та представлення психології в медіапросторі.

Завдання навчального курсу:

1. Актуалізувати знання щодо психології розвитку людини в інформаційну добу людства, віртуалізації життя, психотехнологічного підходу в медіатизованій освіті, інноваційних медіатехнологій комунікації та їх ефективності.
2. Сприяти формуванню умінь застосовувати медіапсихологічні рефлексивні технології спілкування у процесі безпосередньої професійної діяльності та під час виступів в ЗМК.
3. Сприяти набуттю досвіду застосовування медіапсихологічних знань для сприяння особистісному і професійному становленню та підвищенню самоефективності в професійній діяльності.
4. Ознайомити з методами захисту дітей різного віку від медіаризиків, психоедукації медіатравми війни та представлення психології в медіа просторі.
5. Ознайомити з методами визначення рівня ризиків, які несе медіапродукція для здоров'я, розвитку і психологічного благополуччя дітей різного віку.
6. Сприяти засвоєнню методів діагностики структури і рівня медіакомпетентності, їх використання для самовдосконалення.
7. Формування умінь використовувати медіапсихологічні рефлексивні технології спілкування у процесі безпосередньої професійної діяльності та під час виступів в ЗМК.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- психологічну сутність процесів віртуалізації життя, психотехнологічного підходу в медіатизованій освіті, інноваційних медіатехнологій комунікації та їх ефективності;
- особливості протікання процесів самопізнання та саморозвитку особистості на різних вікових етапах та на етапі професійного зростання;
- основні медіаризики для дітей різного віку і технології їх опанування;
- основні методи та техніки психоедукації медіатравми війни та представлення психології в медіапросторі;
- рефлексивні технології спілкування у процесі безпосередньої професійної діяльності та під час виступів в ЗМК;
- методи визначення рівня ризиків, які несе медіапродукція для здоров'я, розвитку і психологічного благополуччя дітей різного віку;
- методи діагностики структури і рівня медіакомпетентності, їх використання для самовдосконалення.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- застосовувати медіапсихологічні рефлексивні технології спілкування у процесі безпосередньої професійної діяльності та під час виступів у ЗМК;
- застосовувати медіапсихологічні знання для сприяння особистісному і професійному становленню та підвищенню самоефективності в професійній діяльності;
- використовувати методи захисту дітей різного віку від медіаризиків, психоедукації медіатравми війни;
- використовувати методи визначення рівня ризиків, які несе медіапродукція для здоров'я, розвитку і психологічного благополуччя дітей різного віку, представляти експертну позицію в складних умовах комунікації;
- самостійно використовувати методи діагностики структури і рівня медіакомпетентності в умовах невизначених і суперечливих вимог;
- застосовувати медіапсихологічні рефлексивні технології спілкування в ситуаціях високої невизначеності;
- компетентно сприяти особистісному і професійному розвитку інших у процесі медіатизованого спілкування;
- реалізовувати здатність до саморозвитку і самовдосконалення медіакомунікації протягом життя;
- нести соціальну відповідальність за результати прийнятих рішень та за навчання інших.

Зміст дисципліни за темами

ДИСЦИПЛІНА «ПСИХОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ»

Мета навчальної дисципліни – розкриття змісту основних теоретичних концепцій і понять, що використовуються в сучасній комунікативістиці щодо особливої сфери інформаційного простору політичних комунікацій, а також формування навичок практичного застосування й використання методів та методик вивчення процесів політичної комунікації.

Завдання дисципліни:

1. Ознайомити аспірантів з основними суб'єктами політичної комунікації та основними інформаційно-політичними технологіями у політичній комунікації.
2. Розглянути основні політикопсихологічні технології, що використовуються у сфері політичної комунікації.
3. Сформуванати навички дослідження політичних комунікаційних процесів та використання політикопсихологічних технологій для підвищення

ефективності політичної комунікації.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- основні теоретичні підходи та концепції сучасної політичної комунікації;
- характеристики основних суб'єктів політичної комунікації;
- види і технології політичної комунікації;
- моральні і правові аспекти взаємовідносин суб'єктів політики;
- проблеми політичної комунікації в сучасному суспільстві.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- вільно орієнтуватися в проблемах функціонування сучасного інформаційного простору;
- аналізувати політичну ситуацію з точки зору ефективності комунікації;
- розробляти й реалізувати програму комунікативного впливу з урахуванням основних характеристик цільових аудиторій;
- прогнозувати можливі наслідки того чи того комунікаційного впливу;
- аналізувати функціонування звичайних та електронних політичних медіа.

Зміст навчальної дисципліни

3.9. ДИСЦИПЛІНА «ПСИХОЛОГІЯ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ»

Мета навчальної дисципліни – формування поглибленого розуміння психологічних особливостей протікання процесів масової комунікації й поглиблення уявлень про закономірності та тенденції розвитку сучасної масової комунікації.

Завдання курсу:

1. Формування професійного ставлення до закономірностей та тенденції розвитку сучасної масової комунікації
2. Забезпечення поглибленого вивчення основних концепцій сучасної масової комунікації.
3. Формування уявлень про специфіку функціонування окремих засобів масових комунікацій.
4. Освоєння навичок використання інформаційних каналів засобів масової комунікації в професійній діяльності.

Після оволодіння знаннями дисципліни аспірант повинен знати:

- сучасні теорії масової комунікації, сутність масового комунікативного процесу, особливості масової інформації та функціонування ЗМІ як найважливішого виду масової комунікації в сучасному суспільстві;
- основні аспекти сучасного стану та перспектив розвитку сучасної теорії масової комунікації;
- сучасні проблеми і тенденції розвитку теорії масової комунікації;
- сутність комунікаційного процесу, закономірностей його протікання;
- основні методи і технології масових комунікацій;
- систему уявлень про психологічні особливості масових інформаційних процесів;
- суспільну, групову, індивідуальну структури свідомості в процесі масової комунікації;
- психологічні ефекти масової комунікації;
- методи за допомогою, яких можна отримати уявлення про якісні та кількісні характеристики основних ланок комунікативного ланцюжка.

Після оволодіння знаннями дисципліни аспірант повинен уміти:

- співвідносити теоретичні схеми концепцій інформаційного суспільства з дійсними сучасними реаліями;
- організовувати науково-дослідницьку та практичну діяльність у площині масової комунікації;
- створювати ефективну комунікаційну структуру організації;
- встановлювати якісні комунікативні зв'язки з різними групами громадськості (державні установи, громадські організації, комерційні структури, ЗМІ, внутрішня громадськість);
- визначати залежність між діяльністю засобів масової комунікації в сучасному світі та діяльністю в сфері зв'язків з громадськістю.

3.10. ДИСЦИПЛІНА «ПСИХОЛОГІЧНА АНТРОПОЛОГІЯ»

Мета навчальної дисципліни - формування поглибленого знання про психологічну антропологію, її сучасний стан, концептуальні науково-теоретичні й прикладні засади.

Завдання дисципліни:

1. Познайомити аспірантів з основними поняттями та ідеями психологічної антропології в перспективі використання в конкретному дослідженні.
2. Актуалізувати знання аспірантів щодо різних культурних і субкультурних контекстів, культурних феноменів як предметів психолого-антропологічного вивчення, висвітлити особливості антропологічної перспективи у вивченні соціального світу.
3. Сформувати уявлення про провідні теорії і методологічні підходи, наявні в психологічній антропології, про історію розвитку антропологічної

думки, про актуальні колізії і проблеми методології соціальної антропології.

4. Познайомити аспірантів з теорією і практикою антропологічного дослідження, особливостями його перебігу і організації, забезпечення умови отримання знань в ситуації польового дослідження.

У результаті освоєння дисципліни аспірант повинен знати:

- основні поняття психологічної антропології, історію розвитку науки і її сучасний стан;
- теоретичні підходи та практичні методи, які використовуються в психологічній антропології;
- основні поняття соціальної антропології, розрізняти історичний і концептуальний контекст їх вживання;
- основні класичні та сучасні соціо-антропологічні теорії і школи, а також концепції та підходи, що застосовуються в соціальній антропології;
- соціально-психологічні закономірності міжособистісного і міжгрупового сприйняття і взаємодії, типові психологічні процеси в соціальних групах;
- закономірності історичного розвитку світової цивілізації, місце людини в історичному процесі, фактори і механізми історичних змін з позиції різних соціо-антропологічних теорій;
- основні теоретичні моделі і методи дослідження, що описують соціальну дію, соціальне сприйняття, комунікацію і взаємодію на мікро- і макрорівнях, у тому числі з урахуванням специфіки різних культур;
- методологічні основи соціо-антропологічного дослідження, основні методи збору та аналізу інформації в соціальній антропології;
- основні закономірності перебігу комплексних соціальних процесів і механізми функціонування основних соціальних спільнот.

У результаті освоєння дисципліни аспірант повинен уміти:

- застосовувати психологічний інструментарій до об'єктів етнопсихологічних досліджень;
- вирішувати професійні завдання, пов'язані з етнічною приналежністю людей;
- формулювати власні погляди на проблему своєрідності проявів національно-психологічних особливостей людей;
- використовувати основні поняття соціальної антропології при аналізі культурних і субкультурних ареалів, соціокультурних структур і практик;
- аналізувати світоглядні, соціально і особистісно значущі філософські проблеми, що існують в різних соціокультурних контекстах;
- використовувати засоби логічного аналізу при вирішенні дослідницьких і прикладних задач, обґрунтуванні висновків і оцінці зібраної професійної та загальнонаукової інформації;

- брати участь в проектних формах роботи і реалізовувати самостійні аналітичні проекти, в тому числі планувати і організовувати збір емпіричної інформації;
- виробляти, відбирати, обробляти і аналізувати дані про соціальні процеси і соціальні спільноти, здійснювати антропологічну інтерпретацію емпіричного матеріалу в мультипарадигмальній перспективі;
- представляти результати дослідницької та аналітичної роботи перед професійною і масовою аудиторіями.

Зміст дисципліни за темами

3.11. ДИСЦИПЛІНА «МЕТОДИКА І ТЕХНІКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ»

Мета навчальної дисципліни – створення умов для розвитку у аспірантів цілісної системи метазнань та способів діяльності в сфері наукового дослідження, а також формування компетенцій у сфері наукового дослідження.

Завдання навчального курсу:

1. Збагатити і поглибити знання аспірантів про методологію наукового пізнання.
2. Розкрити змістові основи логічної структури і принципів наукового дослідження.
3. Обґрунтувати значущість наукових методів у дослідженні на рівні методик і технік їхнього застосування.
4. Сформувати уявлення про особистісні якості, що забезпечуватимуть успіх дослідження при дотриманні етики вченого.
5. Розвинути компетенції аспірантів, пов'язані зі здійсненням наукового пошуку, впровадженням отриманих результатів в психологічну практику і їх рефлексією.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- закономірності наукового прогресу;
- структуру та функції наукового знання;
- ідеали пізнавальної діяльності;
- базову дослідницьку стратегію;
- методи і прийоми наукового дослідження;
- критерії оцінки якості наукового дослідження;
- вимоги щодо написання та оформлення звіту про наукове дослідження.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- здійснювати науковий пошук з використанням емпіричних і теоретичних методів дослідження;
- виконувати перевірку результатів дослідження на валідність і достовірність;
- застосовувати методи математичної статистики з використанням комп'ютерних програм;
- впроваджувати результати дослідження;
- використовувати новітні методи з метою інтенсифікації та раціоналізації наукової діяльності, а також особистісного розвитку.

Зміст дисципліни за темами

3.12. ДИСЦИПЛІНА «НАУКОВІ ШКОЛИ ТА ТЕОРІЇ В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ»

Мета навчальної дисципліни – формування загального уявлення щодо основних наукових шкіл та теорій у сучасній психології; вивчення окремих теорій, розроблених психологами, і узагальнення досвіду їх практичного застосування; формування наукового і психологічного світогляду для самостійної постановки професійних цілей і завдань, організації та проведення прикладних досліджень та впровадження новітніх доробок у професійну діяльність.

Завдання навчального курсу:

1. Ознайомити з основними науковими школами і теоріями в сучасній психології.
2. Сприяти переосмисленню і досягненню найбільш глибокого розуміння взаємозв'язку теорій, методів дослідження, наукових відкриттів і сфер застосування, формуванню вміння аналізувати та систематизувати науково-психологічну інформацію.
3. Сприяти формуванню уміння аналізувати та інтегрувати у професійну діяльність результати, отримані науковцями і опубліковані в наукових і науково-практичних дослідженнях.
4. Сприяти формуванню творчого і критичного наукового мислення.
5. Сприяти формуванню навичок осмислення навколишньої дійсності і професійних завдань з опорою на категоріальний апарат наукової і практичної психології.
6. Сприяти формуванню вміння визначати власну зону компетенції і ставити завдання, які б сприяли пошуку і освоєнню нових методів професійної діяльності.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

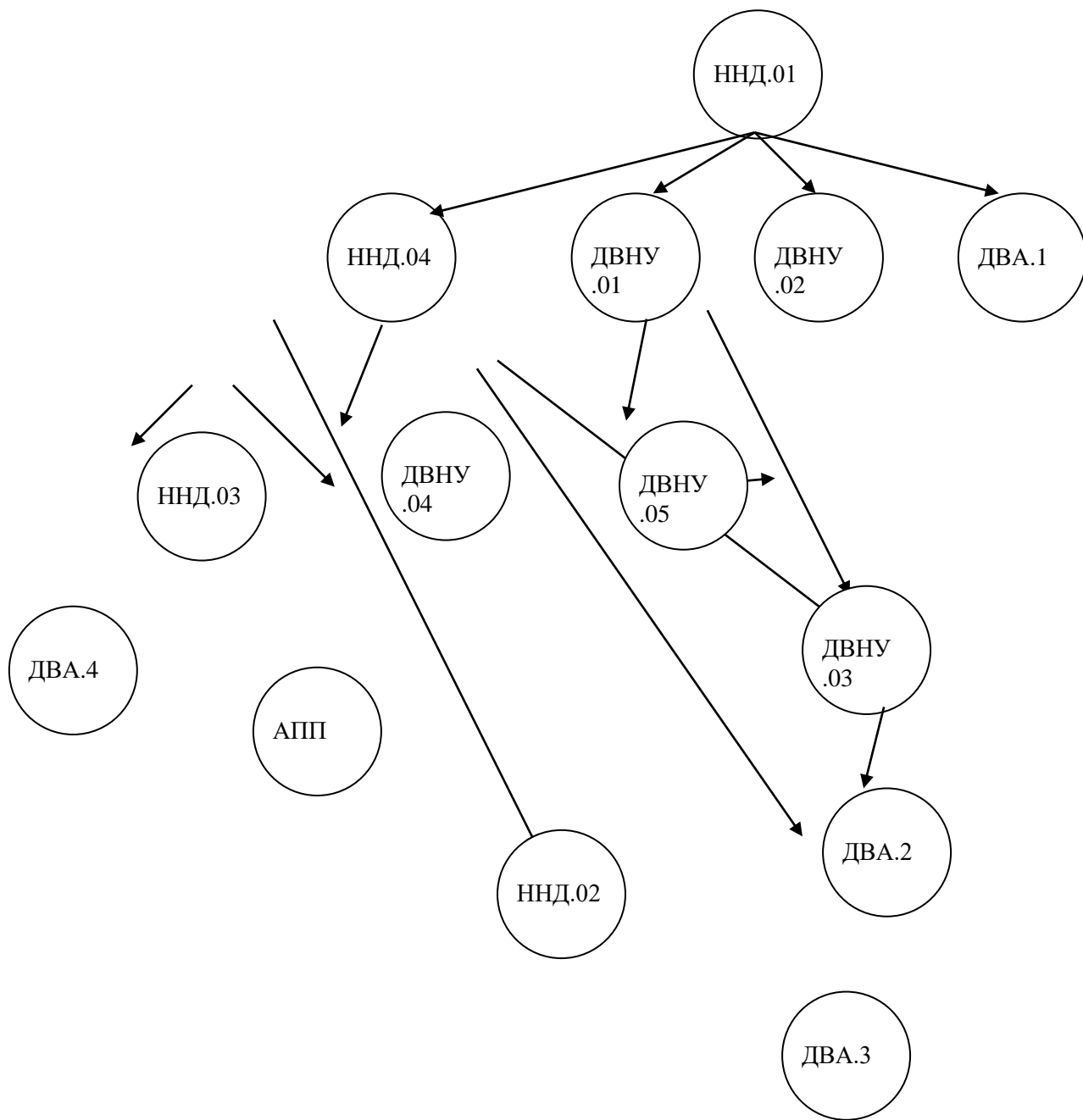
- основні закони розвитку сучасного соціального і культурного середовища;
- основні принципи, норми і правила професійної психологічної діяльності;
- основоположні принципи спілкування у науковій і суспільно-громадській сферах.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен уміти:

- пояснювати основні закони розвитку сучасного соціального та культурного середовища;
- організовувати спілкування у науковій і соціальній сферах;
- володіти способами застосування теоретичних знань для вирішення організаційно-психологічних проблем;
- володіти технологіями, які дозволяють вирішувати актуальні завдання в різних галузях професійної практики;
- володіти навичками проведення психологічних досліджень на основі застосування загально-професійних знань і умінь з метою виявлення можливостей використання інноваційних психологічних технологій у різних сферах життєдіяльності.

Зміст дисципліни за темами

Структурно-логічна схема

Додаток В

**Графік виконання індивідуального плану науково-дослідницької роботи
аспірантами за ОНП підготовки докторів філософії в аспірантурі
Інституту соціальної та політичної психології НАПН України зі
спеціальності 053 „Психологія» (денна та заочна форми)**

Рік навчання	Робота над дисертацією	Публікація статей	Апробація результатів	Впровадження
1 рік навчання				
1 півріччя	Структура роботи. Робота з першоджерелами.	-	-	-
2 півріччя	Формування інформаційної бази. Написання теоретичної частини роботи.	-	-	-
2 рік навчання				
1 півріччя	Оброблення та аналіз інформаційної бази.	-	1	-
2 півріччя	Описання практичної частини роботи.	1	-	1
3 рік навчання				
1 півріччя	Узагальнення результатів дослідження.	1	1	-
2 півріччя	Представлення рукопису.	1	-	1
4 рік навчання				
1 півріччя	Формування висновків і рекомендацій. Закінчення роботи над дисертацією.	2	1	1
2 півріччя	Оформлення роботи та подання до захисту. Захист дисертації.	-	-	-

Керівник проектної групи
(гарант освітньо-наукової програми):

доктор психологічних наук,
старший науковий співробітник
Кочубейник Ольга Миколаївна